TEVFİK FİKRET

TARİHİ KADİM
DOKSAN BEŞE DOĞRU

Hasan Âli beyin bir mukaddemesiyle
bir şiirini havidir.

Nümune Matbaası
1928

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NOKTB-359-1

TEVFİK FİKRET

TARİHİ KADİM DOKSAN BEŞE DOĞRU

Hasan Âli beyin bir mukaddemesiyle bir şiirini havidir.

1928

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No KTB-359

Fikret, bütün hayatında, tahakküme, her türlü istipdada, dinî, siyasî, dünyevî, uhrevî esaretlere isyan etmiş bir şairimizdir. «Doksan beşe doğru» ile «Tarihi Kadim»,yerdeki taçla gökteki tahtın mütecaviz tehâkkümüne baş kaldıran bir tuğyandır.Ona imansız diyenlerden çok daha mümin olan Fikreti, gayz duyduğu velayetlerin yıkıldığı bu devirde hatırlamamak günah olur. Bu iki manzumeyi neşre saik olan, sadece yakın bir mazideki hâlimizi hatırlatmak ve bu vesileyle içinde bulunduğumuz devrin en bahtiyar imkânlarla dolu olduğunu bir kere daha düşündürmektir.

Bunlara bir de kendi manzumelerimden birini ilâveye cür'et ettim. Çünkü o da aynı tehassüsle yazılmıştı; şu farkla ki, ben aziz şairin idrak edemediği halâs gününü görmek saadetine erebilmiştim.

HASAN ÂLİ

TARİHİ KADİM

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359

Tarihi kadim

Beşerin köhne sergüzeştinden
Bize efsaneler terennüm eden
Bizi âbai bivücudumuzun
Cevfi mazide bir siyah ve uzun
Gece teşkil eden hayatından
Ninniler ihtira edip uyutan;
Bize en doğru, en güzel örnek
Diye evel zamanı göstererek
Gelecek günlerin geçen geceden
Farkı yok, hükmü yok zehabı veren;
Ve cebininde altı bin yıllık
Buruşuklarla şüpheler karışık;
Seri maziye, yani ruyaya,
Payı ati denen heyulâya
Sürünen heykeli kadit... onu gâh
Durdurup manzarımda, bi ikrah
Sorarım eski hatıratından,
O biraz feylesof, biraz sırtlan,
Ve bütün gılzetiyle bir hortlak,
Leyli nisyanı kabri yoklayarak

Muhtenık, paslı bir talâkatle
Bana başlar birer birer nakle
Mütevali şuunu edvarı;
Hep felâket, elem yığınları!..
Ne zaman geçse bir ketibei şan
Daima rehgüzara hunefşan
Bir bulut sayebar olur; Mutlak
Başta, en başta kanlı bir bayrak,
Onu bir kanlı taç eder takip
Sonra hûnin vesaiti tahrip:
Mızrak, yay, kılıç, topuz, balta,
Mancınık, top, sapan, tüfek... Arada
Kanlı amirleriyle cündi vega;
Sonra artık alay alay üsera...
Mutlaka bir muzaffer, on mağlûp
Çiğneyen haklı, çiğnenen mayup,
Kahra alkış, gurura secde; kerem
Za'fu[*] zilletle daima tev'em,
Doğruluk dilde[**] yok, dudaklarda;
Hayr ayaklarda, şer kucaklarda.
Bir hakikat: hakikati zencir;
Bir belâgat, belâgati şemşir.
Hak kavinin; demek şeririndir;

[*] u=ve
[**] dil=gönül

En celi hikmet: ezmeyen ezilir.
Her şeref yapma, her saadet piç;
Her şeyin iptidası âhırı hiç.
Din şehit ister, asüman kurban
Her zaman her tarafta kan, kan, kan!..
Söyler, inler, sayıklar; elhasıl
Beşerin anlatır, ne yolda, nasıl
Bu sekametli ömrü sürdüğünü,
Görürüm kanların köpürdüğünü
O kadidin o dişlek ağzında.
Sesinin ka'rı ihtizazında
Öyle muhiş bir in'ikâsı enin
Işitir, öyle titrerim ki, zemin
Sanırım lerzegiri nefrindir...
İndir ey mahşeri cidal, indir
Perdeler sahnei feca'atine,
Sönsün artık bu ateşin fitne.
Hele sen ey kadidi an'anehah[*]
Yetişir çizdiğin hututu siyah
İsteriz biz sabah, o uzun
Geceler naimine hayrolsun!
Kimsin ey gölge sen ki mesti harap
Ediyorsun zalâma doğru şitap.

[*] قديد عنعنه خواه

Kanlı bir şeyle oynamış gibisin;
Belli hemnev'imin muharribisin.
Kahramanlık... esası kan, vahşet;
Beldeler çiğne, ordular mahvet,
Kes, kopar, kır, sürükle, ez, yak, yık;
Ne «aman!» bil, ne «ah!» işit, ne «yazık»
Geçtiğin yer ölüm, elem dolsun;
Ne ekinden eser, ne ot, ne yosun;
Sönsün evler, sürünsün a'ileler,
Kalmasın hırpalanmadık bir yer.
Her ocak benzesin mezar taşına,
Damlar insin yetimlerin başına.
Bu ne vicdangüdaz şenia, ne ar;
Yere geç satvetinle ey serdar!
Her zafer bir harabe, bir metfen;
Ey cihangir utan şu makbereden!
Devril ey köhne tahtı istiklâl
Ziri kahrında inleyor ensal.
Parçalan ey şikestefer iklil,
Şu yığınlarla ihtiyacı sefil
Hep senin, işte hep senin eserin;
Göz yaşından yapılma incilerin
Görsen artık nasıl yosunlanmış?
Size mazi ne hisle aldanmış?

Bilsem ey kargalar ki akili hun,
Her karanlık sizinledir meşhun.?
Fikre artık yeter tehâkkümünüz
Yaşanır pek güzel tegallüpsüz.
Sizi tarih eder himaye, gidin;
— Gece hemrazıdır hayadidin.—[*]
Ve o matmurei tebahide
Boğulun... İşte en güzel müjde
Bu tasavvur dühuru atiyeye;
İşte hürriyyeti hakikıyye:
Ne muharip, ne harbu istilâ,
Ne tasallut, ne saltanat, ne şeka,
Ne şikâyet, ne zulmü istibdat,
Ben benim, sen de sen, ne rap, ne ibat.
O zaman ey kadidi nahnahakar
Şimdi cenk, ihtilâl, uhudu tıfar [**]
Diye saydıkların kalır meçhul
Birer u'cube, ya hikâyei gul.
Yırtılır, ey kitabı köhne, yarın
Medfeni fikr olan sahifaların.
Bunu kimden fakat ümit edelim?
Bu azîm inkılâbı hilkatı kim,
Hangi kuvvet teahhüt eyleyecek?

[*] کیجه همرازیدر حیادیدك
[**] اوزمان ای قدید نحنحه‌خوار
شیمدی جنك ، اختلال ، عهود طفار

Sahibi kâinat evet gerçek,
Sahibi kâinat olan ceberut
O tekarrupşiken likayi samut
O fakat aslı hep bu kavgaların!...
Ey sema, ey süyulü sarın;
Şimdi mestane bir sürur heves,
Şimdi zından girifte bir kuru ses,
Şimdi muhrik, ya şuh bir nakarat;
Bir geniş « oh! », bir derin «heyhat!»
Bir dua, bir kaside; şimdi halim,
Şimdi serkeş bir ihtizazı nesim;
Şimdi bir şekvei garibane,
Şimdi bir levmı naşekibane;
Şimdi bir lerze, namei nakus;
Şimdi bir sayhai nakareü kûs.
Şimdi aczin sükûtu giryanı,
Şimdi kahrın sahili şükranı
Şimdi bir hutbei cezilü veciz,
Şimdi şermende bir niyazı mariz;
Şimdi bir hande, şimdi bir afakan,
Şimdi dehşetli bir ~~gariniş~~ olan[*]
Mütelâtım tevelvülâtiyle
İnleyen kubbei tehi söyle;
Söyle, sen her sedaya makessin,

[*] غرینش : feryat

Şu heyahay içinde hangi sesin
—Aksi fevkınde itilâ fermut
Olan — eyvanı kibriyaya suut
Edebilmiş, ve söyle hangi dua
Müstecap olmuş?.. Ey ilâhı sema
Seni âbaidin olanlardan
Dinledim: «Bişebihü binoksan,
Hayyü kayyumü kadirü müteal,
Basıturrızk, vahibülamal,
Kahirü müntekım, alimü habir,
Zahirü batınü semiü basir
Müstemendana sahibü nâsır
Zatı her yerde hazıru nazır...»
Diye vasfeyleyorlar. En parlak
Sıfatın «Lâ şerike leh» ken bak
Şu bataklıkta kaç şerikin var;
Hepsi kayyumü kadirü kahhar.
Hepsinin «Lâ şerike leh» sıfatı,
Hepsinin emrü nehyi, saltanatı
Hepsinin bir sipihri ilhamı,
Hepsinin mihri, mahı, ecramı,
Hepsinin bir hafayı mescudu
Hepsinin bir bihişti mev'udu
Hepsinin bir vücudu, bir ademi,

Hepsinin bir nebiyyi muhteremi,
Hepsinin cennetinde huriler,
Hepsinin tümei cahimi, beşer.
Hepsi hilkattan istiyor, makhur
İki büklüm bir inkıyadı sabur.
Ben ki hepsinden iştibah ederim,
Kime sorsam dıyor ki: yok haberim.
Kim bilir belki hepsi vehmiyyat,
Belki aldanmak ihtiyacı hayat.
Kim bilir, belki hepsi doğru da, ben
Bihaber kendi sehvi hissimden
Varı yok bilmek istedim yoku var.
İştibah, işte töhmetim; ne zarar?
Şüphe bir nura doğru koşmaktır;
Hakkı tenvir ukul için haktır.
Kim bilir belki bir adem mevcut,
Belki ukba da var, fakat bu vücut
Sun'u olmakla sanii ebedin
Neye olsun esiri bin derdin?!..
Hem ~~Ne~~ n için yoktan eyleyüp icat
Sonra Vermek ~~ancak~~ zevale istidat?!..
Kim bilir, belki aslı~~dır~~ muz toprak;
Onu bir muztarıp çamur yapmak;
— Ki mesamatı kanla, yaşla dolu —

Hangi hâin tesadüfün işi bu?!..
Bunu bir halik irtikâp etmez,
Halkeden mahveder, harap etmez.
İşte en zorlu hasmın, ey hallâk,
Seni karşında eyleyen ihnâk,
Bize vaktiyle zehri gayzından
Verdiğin cür'adır, odur bu yılan.
Bileceksin bu hasmı elbet sen:
Şüphe... en zalim, en kavi düşmen;
Bize en muğfilâne taslitin,
Yahut en gafilâne taglitin.
O bugün — hud'a, şeytanat, iğva —
Seni mülkünden eyleyor iclâ,
Üfleyor mabedinde meş'alini,
Kırıyor elleriyle heykelini;
Ve bütün kudretinle sen mefluç
Düşüyorsun... Ne inhidamı buruç,
Ne savâık, ne bir hububi ~~zeban,~~ jeyan
Ne cehennemlerinde bir galeyan:
Ne nazarlar habiri mateminin,
Ne kulaklarda bir tanini hazin...
Kopsa bir zerre cismi hılkatten
Duyulur bir tezallüm olsun, Sen
Göçüyorsun da arşü ferşinle

Yok tabiatte bir inilti bile.
Bil'akis her tarafta «kah, kah» lar;
Kizbe yalnız riya ve humk ağlar.

isan - 321

Doksan beşe doğru...

Bir devri şeamet, yine çiğnendi yeminler;
Çiğnendi, yazık, milletin ümmidi bülendi,
Kanun diye topraklara sürtüldü cebinler;
Kanun diye, kanun diye, kanun tepelendi...
Beyhude figanlar yine, beyhude eninler!..

Eyvah, otuz üç yıl o zehir giryeleriyle,
Hüsranları, buhranları, ehvalı, melâli;
Amalü devahisi ve sulhü seferiyle
Bir sel gibi akmış, mütevekkil, mütehali;
Yazsın bunu tarihi iber hattı zeriyle.

Ey bir demi ruya gibi geçmiş kara günler,
Bir lâhza edin seyri cahiminizi tekrar;
Dönsün bize mazi, o derin nazrei muğber...
Heyhat, otuz üç yıl, otuz üç yıl bütün ekdar;
Heyhat... ne bir ders, ne bir fikri mukarrer!...

Silmez fakat elvahını tarihi muannit,
Doksan beşi aç: gölgesi bir tacı harisin
Saklar mütelâşi, mütereddit, mütemerrit
Evzaı şebengizini bir bumu habisin,
Hâlâ o vesavis, o desayis, o mefasit.

Hâlâ o şebin zeyli temadisi bu azlâm;
Hâlâ o cehalet, o tecahül ve o teçhil;
Hâlâ vatanın hissesi bir tudei alâm;
Hâlâ düşünen başlara bir lotmai tenkil,
Hâlâ sırıtan dişlere hep lokmai in'am.

Hâlâ tarafiyyet, hasebiyyet, nesebiyyet;
Hâlâ «bu senindir, bu benim!» kısmeti cari,
Hâlâ gazap altında hakikatla hamiyyet...
Hep dünkü terennüm, sayıdan saygıdan ari;
Son nağmesi yalnız: «yaşasın sevgili millet!»

Millet yaşamaz hakka tehassürle solurken,
Sussun diye vicdanına yumruklar inerse,
Millet yaşamaz meclisi müstahkar olurken
İğfal ile, tehdit ile titrer ve sinerse
Millet yaşamaz maşeri millet boğulurken.

Kanun diyoruz; nerde o mescudü muhayyel,
Düşman diyoruz; nerde bu; hariçte mi, biz mi?
Hürriyyetimiz var diyoruz, şanlı, mübeccel,
Düşman bize kanun mu, ya hurriyyetimiz mi?
Bir hamlede biz bunları kahrettik en evvel.

Bir hamlei mahmumu tegallüple değiştik
Hürriyyeti şahsiyyete, kanunu gurura;
Heyhat! otuz üç yıl geri düştük, ve bu mühlik
Yoldan şu nedametli ve gafletli mürura,
Bişüphe o hummayı cünun oldu muharrik.

Ey millete bir sille olan darbei münker,
Ey hürmeti kanunu tepen sadmei bidat,
Milliyyeti, kanunu mukaddes tanıyan her
Vicdan seni lânetle, mezelletle eder yât...
Düşsün sana —meyyali tehakküm — eğilen ser,
Kopsun seni —bir hak diye— alkışlayan eller.

Kayalar: 6 Kânunüsani 1327

Yeni Hayat

Duymadan düşünmek yok dinimizde;
Biz kalp adamıyız, gönül eriyiz.
İnsanız, insanlık esastır bizde;
Ne ciniz, ne melek, ne de periyiz.

Keşkülle asayı çölde bıraktık;
Külâhı, hırkayı çiviye taktık;
Gönülde marifet kandili yaktık;
Bu ince işlerin hünerveriyiz!

Mücerret değiliz, ailemiz var;
Başımızdan aşkın gailemiz var;
Bir kervan tutacak kafilemiz var;
Varlık diyarının seferberiyiz!..

Biz hakka âşıkız, isteğimiz hak;
Doyurmaz ahrette saadet ummak;
Dileriz dünyada kurulsun «uçmak»
Bu yolun ümmetsiz peygamberiyiz!

Mabudu göklerden gönüle indirdik;
Halikle mahlûku biz sevindirdik;
Gözlerde çağlayan yaşı dindirdik;
Biz zemzem değiliz, alın teriyiz!

Devrin güneşleri garptan doğmada,
Tan yerinde yanan ateş soğmada,
Şarkı karanlıklar ezip boğmada,
O meş'um gecenin biz seheriyiz!

Farkettik nihayet aç ile toku;
Anladık en sonra var ile yoku,
Bırak o kitapları gel bizi oku,
Bizler ki hılkatin son eseriyiz!

Gönlümüz kılıçtır, tenimiz kını,
Orada saklarız vatan aşkını,
Ölkeler fetheder sevgi akını,
Sanmayın bu yolda bizler geriyiz!

Okuyup okutmak, işimiz bizim,
Haram lokma kesmez dişimiz bizim,
Her yerde bulunmaz eşimiz bizim,
Biz yeni hayatın erenleriyiz!

— H. Â. — 1925

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NoRTb-359

Fiyatı 25 Kuruş

Darbımesellerimiz

Türkcenin birer fikir incisi olan Atalar sözlerini Hasan Âli Bey muhtelif menba ve mehazlerden toplamıştır. Yakında neşr edilecektir.

TEVFİK FİKRET

TARİHİ KADİM
DOKSAN BEŞE DOĞRU

Hasan Âli beyin bir mukaddemesiyle bir şiirini havidir.

Nümune Matbaası
1928

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NORTB-359-1

تاريخ قديمه ذيل

بر جواب

بن كه اوچ بيك يللى ترجمه‌ده
بر وقتلرده زانغو جلبه ايدن
شاعرم ... زيور كرسى بقيه،
شاعرجنك ديه بيلن،
حضرت ملاصدرا، اُوچى
احترامنى تقديم ايلدى —
ترك ديورم: — زانغو جلبه
لطف توصيفه شايان اولوور؛
لاكن آلدانما صاقين، استادم،
بن ده بر پارچه موحد زادم.
بكا آكلاتما او رعنا دينى،
بيليرم بن ده سنك بيلديككى.
اوقودم بن ده كتاب غيبى،
ديكلدم بن ده عذاب غيبى.
بن ده سيزلر كبى چاچ چاچ
دولاشوب خالقه اولدم راكع
— شويله جنته خيالم مشغول،
يوره‌كم خوف جهنمله ملول؛ —
بن ده طيرماندم اولو طوپايه،
بن ده چيقدم ملأ اعلايه.

بن ده عاشقدم اذان نغمه‌سنه،
بر قوشادم كه او اللّه سسنه!
بن ده تسبيح و دعا، صوم و صلات،
لكنى هپسنى يابدم، هيهات!
چونكه تقليده آلدانمشدم،
قاندبغك شيده هپ قانمشدم.
سليم ديم بنم ده، كوردن اجيه ايقدم،
نفسمى دينمه قربان ايتدم.
سوردم اللهى ده، پيغمبرى ده؛
اولادى قالدى بوكوردك كه ديده.
آكلادم چونكه حقيقت باشقه؛
باشقه بولدم و ديليرسه حقّ.
صاحبنك خارقلر، معجزه‌لر،
بيوك افسونلر ذكادر كه بشر
بى توقّف اچيور سرلرينى؛
معجزات اهلى اونوتمه يارينى.
معقل و محفل اديسا، موسا؛
كاهنه بر كذب ملطمسدر عصا.
بيوك بويله ضلالتلرى دار:
بونى كندى يابار، كندى طاپار!

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NoRTB-359-2

یعنی مثنی مثنی

آراگیت ویرینی ، گزنکه سنی ،
دیکله تکبیری ، ایشیت جانک سسنی ،
گوره جکسک که بوتون بو شلقده ،
اوندیغنک ، بکله دیگنک شی یوقدر .
روزه الهای گبی شیطانی ،
بوداسی ، اهرمنی ، یزدانی .
طوینک ~~[illegible]~~ معبدی بن وهم جنبده ،
گوکلر ، گوکلر ... اونلرده دییه
بر قارانلقده سرزه رک چوریلدم ،
آجی بر ضربه ییوب ده ویریلدم ؟
شیمدی بن قید جهانه و نیرانه
سوزه رم فطرتی حیرانه حیرانه .
بن نه معبودم ، نه موبد بیلیرم ،
کندیمی خلقته عابد بیلیرم .
گوکده بیکلرله مساجد گوردم ،
اونده وجدانمی ساجد گوردم ،
بو وجود ایشته بنم طاعاتم ،
بو عبادتده گچر ساعاتم ؛
بو عبادتده فخور و خرّم ،
بن بتون بر قایاده فردایتمم .

بر مسیک قوشله بیزه طاپنمقده ،
بن ده تهلیل ایدرم اسحرده .
طوغدوله حب ووفا ، محبّت ،
مرحمت ، خیر وحمیّت ، نصفت ،
صوکرا بر شاعره نافوج دیمک ...
ایشته وجدانه بونلر محرک .
دوشونوب ایشله مک آیتیمدر ،
یاشامق دینی بنم دینیمدر .
مؤمنم ، وارلغه ایمانم وار ؛
هر قانات بر ملک ایلر اقرار .
انبیاده یاشارم مستغنی ،
بر تو رومجک گوتوره حقّ بنی .
کتابم صحیفهٔ طبیعت کتابی ،
بندهدر خیرایله شرّ اسبابی .
واررم بویله ده مرقده جک ،
بعث وعقبایه محل گورمم یک .
طاشیرم قلب شفق سیماده
بشرک عشقنی ، آلامنی ده .
دیمه حمد ینجه بوگونه دیمه همان !
سن نه دیرسک بوکا ؟ هی ملاحظات ! ...

قبالی — ۱۴ تشرین ثانی ۱۹۱۴

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-39

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NORTB-359-3b

قاكرتك
ملاصراهلی

بنکم او ویبه بولی ترجیحنده
بر دوستانلره زانغو حالمه ایدیله
شاعرم ... زیور کرسی یقینه
شاعر مجتهد و سبب سببه،
حضرت ملا صراط اوپی
احترامانمی تقدیم ایله - بی
تردد دییورم کم زانغو حالیه
لطف توصیفنه شایان اولدوغ؛
لکن آلدانم صاقینه استاوم،
بن ده بر پارچه موحّد زادهم.
بکا الکلامتم او رعناونی
بیلیرم بن ده سنك بیلدیکنی
اوقودم بن ده کتاب غیبی،
دیکلدم بن ده خطاب غیبی.
بن ده سزلرکبی جامع جامع
طولاشدم خالقه اولدم راکع
شوده جنتله خیالم مشغول
یوره کم خوف جهنمله ملول؛
بن ده طیرماندم اولو طوباه
بن ده چیقدم ملأ اعلایه.
بن ده عاشقدم اذان نغمه سنه
بر قوشاردم کی او الله سسنه!
بن ده تسبیح و دعا صوم و صلات
هپسنی، هپسنی یاپدم. هیهات!
چونکه تلقینلره آلدانغدم
قاندیغك سیلره هپ قاپلندم
بیلمیه دینه کورم دله ایمانه ایتدم.
نفسی دینمه قربانه ایتدم.

سوزوم اللهده پیغمبری ده
او آلایی قالدیغی یوکوده بالك کریده؛
آکلادم چونکه حقیقت شقه
باشقه یولاده وار بلیرمه غفله.
ضایدیغك خارقه لری، معجزه لری
بر رافوده نکادرکه یش،
بی توقف آجیوردیکلرینی
معجزات اهلی او اوکوشهه یاری.
منفل و مفضل او عیسی موسی،
کرهنه برکده مطلسمدر عصا.
شرك بویله خلاقلری وار؛
بوتنی کندی یا مار کندی طاپارده
آرا کیت دیری، اگر کعبه سنی
دینکله تکبیری، اقصت حالیه سنی
کوره بیلسك که بوتون بوشلقدر
اومدیغك، بکله دیکك شی بوقدر
دوزمه، الله کبی شیطانی،
بوددا سی، اهرمنی، یزدانی.
طونیك مبدئی بر وهم جنینه!.
کوکلمی کوکلکلر... اوتلرده دریه
بر قار الهله سه زه رك چوریلدم،
آمی بر ضربه ییوب ده وزیلدم.
شعوری قید جنانه وینراهه
سوزدرم فطرتی حیرانه حیرانه.
بن نه معبود، نه موبد بیلیرم،
کندیمی خلقته عابد بیلیرم.
کوکده بیکلرجه مساجد کورورم
اونده وجدانمی ساجد کورورم.
بو سجود ایشته بنم طاعاتم
بو عبادتده بکم ساعاتم.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-49

Rıza Tevfik'in
kendi el yazısıyla
kopya ettiği nüsha.

بو عبادتده مخمور و خرّم
بنه بنی بر عبادته فرضه ایتمم.
بر مینیك قوشله بر زطا عقده،
بن ده تهلیل ایدرم استغراقده.
طوغرولق، حبّ و وفا، محویت
مرحمت، حنو و حمیّت، نصفت
صوکره بر شاعره زانفوچ دیمه‌مك!
ایشته وجدانی بونلر محرّك.
دوستو مومیه ایشله‌مك آیینمدر.
یاشامق دینی بنم دینمدر.
مؤمنم؛ وار قطعی ایمانم وار.
هر قانون، بر ملك ایلر اقرار.
انبیادن یاشارم مستغنی،
بر اوروپالی کوتورور حقه بنی.
کتابم صحف طبیعت کتابی
بنم فکر خیر ایله سرّ اشباهی.
وارامام بو یله زره مرقده جك،
بعث و عقبا محل کورمم بك.
طاشیرم قلبی شغف سماده
بشرك عشقنی آلامنی ده.
دینه هوجه بنجه بو کوندن دینه حیات!
سن نه دیرسك بو کاهی ملّا صراط؟!

توفیق فکرت

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-4b

١٣٣٦ سنه سنده آیریجه بر رساله شکلنده
طبع اولونان بو pamphlet
دخی عیناً قوپیه‌ در.

Fikrete dâir,

Feylesof Dr. Rıza Tevfik Bey effendiye.

گچن جمعه کونی تورك اوجاغنده بر محفل شباب قارشیسنده فکرتك دین و ایمانندن، مسلمانلغندن بحث ایتمیه
و ایستیندیکمه کوره سبیل الرشاد هیئت تحریریه‌سی حقنده کنجلری پك فنا حدته کتیرمشسکز. شخصم حقنده ایلری
گری سوز صرف ایدلمش ایسه آره‌مزده حقوقمز اولماسه ده جمله‌سنی باغیشلارم، بزده بکا حلال اولسون،
خوش اولسون دیرم. لکن اورطه‌ده نازك بر کفر و ایمان مسئله‌سی، دین اسلامجه کیمه مؤمن کیمه کافر دینیله‌جکی
حقنده ذات حکیمانه‌لرینك حاکملگی درعهده ایتمسی وارکه آره‌ده‌کی حقوقمز ایله برابر اونی خوش کورمك الیمدن
کلمز. زیرا نه یالان سویلیه‌یم، دینی، الهی، پیغمبری، حق و حقیقی سزدن زیاده سورم.

بو قدر سودیکمز فکرتك (فکر و فلسفه‌سی) عقیده و ایمانی بحثنه دائر سزکله مناقشه ایتمك اضطراری
اصیله اولیکن، سزك قدر بکا ده پك آغیر کلیبور. اونك حقنده سوز سویلمیی هیچ ده کوکلم ایستمزکن
(گنج بر متدینه) امضاسیله آلدیغم بر مکتوبده اونك زیغ و ضلالنه برهان اولارق شعرلریله باطله استدلال
ایدلدیکنی کورنجه حقنده برقاچ سوز سویلمك مجبوریتنده قالدم. دیرکه عبدالله جودت دینیلن کیمسه‌نك ینه
اونك نامنی وسیله ایدرك سب نبی شنیعه‌سنی ارتکاب ایتمسی سبیل الرشادی سویلتدی ولسانه کتیردی.
فکرتك فکر و عقیده‌سنی، مؤمنلگنی، فضائل اخلاقیه‌ده پیشرولگنی ایضاح و اثبات وظیفهٔ مشکله‌سنی حسب
الرفاقه ذات عالیلری درعهده بویوردیکز. معلومم اولاندن حسبیانکزله برابر بو درجه‌یه قدر موفقیت اولسو-
نکزی بیلمیورم. فقط صورارم، بو قدر زحمته، کلفته حاجت وارمیدی؟ آثاری میداننده طوران،
اطواری محفظهٔ خیالمزدن دها سیلنمه‌ین، طنین صوتی حالا قولاغمزده چینلایان دوننکی، دها طوغروسی
بوکونکی فکرتك ایمانینی اثباته محتاج کورمك بنفسه اونك علیهنه بلیّه دکلمیدر؟ خلوه نظرنده مسلوب
الایمان اولماسه بیله، نفس دعواکز آنك هیچ اولمازسه مشکوك الایمان اولدیغنی تصدیقلری
اعلان دیمك دکلمیدر؟. اونی ملاحظه کوستریرکه سیرتی ایماندن و اسلامدن اوزرنده اولان بر کیمسه‌ده
محتاج اثبات کورونن دین و ایماندن دکل، کفر و الحاددر. سزك یریکزده بن اولسه ایدم بو قدر
زحمتلی و دوستم حقنده بو قدر ضررلی بر ایشه کیرمزدم.

هر نه حال ایسه بحثی آغزیمه آلمق ایستمدیکم او میت حقنده مع الکراهه بن ده سوزه قاریشمش بولوندم.
قاریشمق ده ضروری ایدی. اورته‌لقده نامنی آکارکه الله عظیم الشانه و رسل کرامنه حقارت معناسنی ده
قصد ایتمشلردی (نه مزه لازم!. فکر ایله، فلسفه‌سیله، عقیده‌سیله، عمللیله حشر اولسونلر!)
دیبوب قرق بیلك ییل دها سکوت ایدردك. فقط نه چاره؟. سوء ضرورت بزی بو وادیلره قدر سو-
روکلمش بولوندی.

فکرت ایله بنم غلطه سرای سلطانیسی هیئت تدریسیه‌سی ایچنده اون بش سنه‌لك رفاقتم و احوالنه
اییجه اطلاعم واردر. نکته پرداز، خوش صحبت، صوتی آهنکدار و موثر، سامعینی مسحور ایده‌جك بر
حسن بیانه صاحب، هر یرده بولونسه اطرافنده بر حلقهٔ مستمعین چویره‌جك مقناطیسیتی حائز بر
ذات ایدی. بوکونکی کنج پرستشکارلرینك اوچ درت سنه اولکی مفاسد افکارلری خلافنه اوله‌رق

TDV İSAM
Kütüphanesı Arşivi
No RTB-359-5

نعیم بکدن بکا مکتوب ⓶

بویوك بر شاعردی. فقط بو قدر اوزون سورن صحبتلرمز اثناسنده شخصنه خاص بر فلسفه‌سی، هله
ایمانی و اسلامی اولدیغنه هیچ مطلع اولمادم دیرسه‌م امید ایدیم که طرف عالیلرندن سیلیٔ تکذیبه
معروض قالمیم. سحربیانی کندیسنه اقرانی تفوق حسنی، بو حس ده بر تصلب و متانت فرطینی
ویرمشدی. بك خیرخواه و بك مغرور اولان بو شاعرك بنلکنی تطمین ایده‌جك بر سعادق یوقدی.
بك یوکسك، بك بالا پرواز ایدی، دیدهٔ ازدرا ایله باقمادیغی، نیم خندهٔ استهزا ایله بحث ایتمدیکی
کیمسه طانیمیورم.

بر چوق کیمسه‌لری اك اوفاق تقصیرلرندن طولایی غایت شنیع بر صورتده ذم ایتدیکنی قولاغمله
طویدم ده ولو بر کیمسه‌نك مدحنی آغزندن ایشیتدیکمه دائر ادای شهادته امکان بوله‌مام. آغزنده
انسانلغك واقعا قیمتی بك بویوك ایدی. فقط او وصفه حائز موجود هنوز دنیایه کلمه‌مشدی. دها
طوغروسی او موجود یکانه کندیسی ایدی. خالقنه خطاباً:

(بن بنم، سن ده سن، نه رب، نه عباد)

دیین فکرت، کندیسنی هیچ بر کیمسه‌نك الندن کلمیه‌جك بر صحت ادا ایله تعریف و تصویر ایتمشدر. بزی بیلمم،
فقط بن بو اخلاقه و مشربندن طولایی دائرهٔ محرمیتنه داخل اولمدن جدی و صمیمی یارانی عدادینه کیرمه‌دم.
مع هذا مکتب سلطانی مدیریتندن انفصالی کوننه قدر کندیسی ایله کوروشدیکم حالده خاطرشکنانه بر معا-
مله سنه ده معروض قالمادم. قالماییشم ده برنجی درجه‌ده‌کی صمیمی دوستلری حیره‌سنه کیرمکدن احترازمله
برکاتقندر. زیرا کوریورم که وفالی یارانندن دکل ایتمه‌دك، دها طوغروسی دکل او طاولقه کیمسه بر قمیور.
قوتفصا اسنده بو بوزر دیفکز کبی (سرت بر چلیك کبی هیچ بر وقت، هیچ بر قوت قارشیسنده اکیلمه‌دی؛ نهایت
قیریلدی) لکن تصویری اتمام ایچون سویلیه‌یم، بو چلیك بك سرت اولمقله برابر ایکی یوزینه کلی جریحه‌دار
ایدن بر زهرلی عجم قلیجی ایدی.

طبعنده‌کی بو شآمت سوقیله عزلت و اعتزالی اختیار ایله (عرفانه تبدیل تابعیت) ایتدیردی.
آمریقا باندیراسی آلتنده، پروتستانلرك پروپاغاندا اوجاغنده، وطنپرورلك مقتلی اولان روبرت
قولیجده وظیفه قبول ایدرك شبّان مسلمینك حسیات دینیه و وطنیه‌سنی افساده خدمتکارلغه قرار
قیلدی؛ و اك نهایت اوراده و بویله شرفسز بر خدمت ایله جان ویردی.

بو مدت اثناسنده هر شیٔی استقباح ایدن فکر و نظرندن طولایی طوغرو یا کلش هر حال و قالنه
قارشی هر طرفدن هجوملر باشلادی. حتی - نه غریب بر تضاد خنده فزا!. - جمعه کونی زیر سقفنده قونفرانس
ویردیککز توران اوجاغی فکرتك شاعرلکنی، فضیلت اخلاقیه‌سنی، وطنپرورلکنی بیله انکار ایده‌جك
قدر ایلری واردی. وفاتنه و حتی وفاتندن براز صوکره‌یه قدر بو هجوملری یاپان - سز ده بیلیرسکز که -
سبیل الرشاد دکل ایدی؟ بوکون اوکا (فضیلت پیغمبری)، (اخلاقه پیغمبری)، (شعر آلهی) دینیلرك
ینه کندیلریدر.

عجبا بو تحولك سببی نه ایدی؟. بنه بزم کبی سزك ده شبهه‌کز یوقدرکه صوکره‌دن شایع اولان (تاریخ
قدیم)ی ایله اوائری حسب الدیانه تزییف ایدن عاکفه خطاباً:

(بن که بر قاچ یولی ترجیحندن)
(پروتستانلره زانقوجیلق ایدن)
شاعرم؟...

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NoRTB-358-6

نعیم بکك بجا مکتوبی (3)

مطلعلی اك صوك منظومه سنك السنه‌ده ناسه دوران باشلامامیشدر. شاعرك اللهه، اللهك کوندردیکی
رسل کرامه جفا ورورغی جرأتکارانه تحقیرات اوقدر مقبوله کچیدی که وتحه دیه اولانه نه قدر کچیه وارسه
جمله سنك معبودی مرتبه سنه چیقدی. جسارت مدنیه سی تقدیر ایدلدی. نه دورلو کوروندجکنی
بیلمه‌یه‌ن شاشقینه ظاهری، قورقاقه و نایاك باطننه اوبمایانه دیکر علمدارانه الحاده یکزه‌مه ملازمتینی
حائز اولدیغی ثابت اولدی‌ده کندیسنه (بویوك آدم) دینیلدی. بونوده نظرلرده‌کی حقلی، حقسز،
سیاسی، مدنی، اخلاقه سیئات وتقصیراتی حسناته تبدیل ایدلدی. بلکی قورولمه امشه نیلمه بردیه
الحاده اونك نامی علم اتخاذ ایدیله‌رك خانه‌سی لعبه کبی طواف ایدلدی. قبری باشنده عبادتلر یاپیلدی
ماتملر طوتولدی. بونکله‌ده قناعت ایدلمدی، پیغمبرمز (صلی الله علیه وسلم) ایله همرتبه طوتولدی،
و - روحنه برجزیه تعظیم ویرمك ایچونده - نامی وسیله اتخاذ ایدیله‌رك نبی آخرزمانه سب ایدلدی.
ایسه بو راده‌یه کلدکدن صوکره علم کفر اوله‌رق تجلیل ایدیلن بو شخصك حقیقتنی اظهار ایتمکدن اقدم
بر فرصه دینی و اسلامی بولونورمی بج. بزم یرمزده سز اولا ایدیکز، امینم که باشقه‌تورلو حرکت ایده‌مزدیکز.
باقیکز: سز فکرتك حد رفاقتنه رعایة قونفرانسکزده:

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No KTB-259-7

نعیم بکك فکرت حقنده بکا مکتوبی.

[اطرافکزده، ایچکزده بو قدر اخلاقاً سقوط ایتمیه، حیالانه، جیریانه، یاقانه، یقانه وارکن فضیلت
جهتیله بچوك مقتدا ایه اولمجه بویله بر قدوسی رهبرك (!) قباحه سنه تحقیر ایدلمسنه کنجلك نامنه تحمل ایتمك
بك کوجدر.]
دیمه دیکز می؟. اشته بزم کبی مسلمانلرده رحمة للعالمین بیلدیکمز پیغمبرمزی مدافعه ایتمك، رب
العالمین اولان الله عظیم الشانه اعتقادی قلبلردن سیلمکه چالیشانلره قارشی قومیه ایچون بو قدر حق
رهبر دیدیکز کیمسه نك یوزنده کی قدسیت ماسکه سنی یرتوب ماهیتنی اظهار ایتمکی، او کفر والحاد باغی
ده ورمکی الك معزز و الك مقدس بر وظیفه بیلیرز. بز فکرتك عدو لیاقتسزه آشوری تعظیم ایدیلمکنه بر شی
دیمیورز. هر طائفه نك بیوکلرینه تعظیم ایتمه لرینی پك طبیعی کورورز. فقط بزی ده، هلم مقدساتمزی تحقیره
نام و کفتاری آلت اتخاذ ایدیلدکدن صوکره، او کا تعظیم ایله مکلف عد ایتمك هر حالده انصافسزلقدر. بن
سزی براز دها منصف کورمك ایسترم، فیلسوفم. عبدالله جودتك بوتون اهل اسلامی داغدار ایدن
هذیانی او قودیغکز وقت نه دن طلاقتکز غلیانه کلوب ده قباحه تحقیر ایدیلمدی، ده بو شوی شفه ایتمدیکز ده
دینه هجوم ایدیلدیکنده طولایی حیز لایانه، یوره کی قانایان بر شاعر دیندارك فکرت حقنده کی بر حقیقت سوزینه
تحمل ایده مدیکز؟. یوقسه نظریکزده رسول اللهك فکرت قدر ده می قدر و قیمتی یوقدر؟
اکر بویله ایسه سزه انصافسز، ظالم بر فیلسوف دیملکده صحیح تردد ایتمم.
بنه تکرار ایدرم که بزم، فکرتك شخصی ایله هیچ بر آلیش و یریشمز یوقدر. باخصوص بنم، اوت، بنم
او نه سیاسی، نه ادبی، حتی نه ده الفت و معاشرته عائد هیچ بر کچمیشم، نزاع و خلافم اولدیغنی بیلمیورم
اقوال و اعمالنی بیلمز مك ده - باخصوص اولدکدن صوکره - کندیسنه هیچ تعرض استلزام ایتمز. فقط نه چاره که
بعد الوفات عادتا تاریخی دینك پیغمبری، الهی، معبودی، مسجودی، دها بیلمم نه سی اولدقدن صوکره،
مسلمانلغك قلبنی پاره پاره ایده جك آلت جارحه ده اولونجه او کا تعرض ایتمك، قیرمغه ذره ایمانی
اولان هر مسلمان ایچون بر وظیفه در.
زیرا آلته اعتراض و مدافعه آنی استعمال ایدنلره اعتراض و مدافعه رنکنی آلیر. بیلمم اینانیر میسکز؟...
قونفرانسکزده دائره ده آغز آچمه نیتنده دکل ایدم. فقط یومی غزته لر فکرتك عقایدینی (قصداً سوء تفسیر
ایله (نا بجا هجوم) ایتدیکمزدن طولایی سزه سوز سویلتمه اولدیغنی اعلان ایدرك بزی مفتری موقعنه
قویدیلر. اصل افترا ایسه بو افترا دعواسیدر. مفتری بیلکدن بزی وظیفه سی بنی شیمدی سزك کبی سوز سویلمکه بر فاته
مقابله و ضعیت الیمه سنه صوقویور.
کلهلم صدده: طلبه تشکیلات هیئتنك دعوتی اوزرینه ویردیککز قونفرانسده حاضر بولونمش ایسه ده
سزك او آهنکدار سسکزی دیکلمك میسر اولمادیغی ایچون افاداتکزی یومی غزته لرك نقلنه بناءً انتقاد
ایده جکم. سزه اولان اسناد ده یالان وار سه کناهی غزته جیلرك بوینه!.
(زمان)ك بیاننه کوره (دین بر جامعه کبرادر. مختلف فرد جده، مختلف وضعیتده، مختلف معلوماته
مختلف عرقده، بر چوق آدملری بر مقصد اطرافنده توحید ایدن بر باغدر. بر قوشاقدر.) دیمشسکز. تشکر
ایدرز. چونکه بونده بویوك باغ، بونده صیقی قوشاق یوقدر.
بوتون غزته لرك خلاصه افاده سنه نظراً فکرتك دین حقنده کی فکرینی تشریح ایدرکن کندیسنی (دینسز
اولمق ده) طانیمه دیککزی سویلمه سه، دیندارلغنی اثبات ایده جك شواهدی اثرلرنده بولوب او قومشسکز

٥٣) نفیسه بک وجوملی بکا مکتوبنه باقی

فکرت تماماً معتقد ایمش. دیندار ایمش. فقط دینی هرکسدن باشقه بر صورتده آکلامش. (وقتك ضبطنه کوره فکری و عقیده‌ی معتزله و متصوفه‌یه یاقلاشیورمش که بویله بر دعوانك ذات حکیمانه‌لرندن صدورینه احتمال ویره‌جکم مخبرك نقصانندن ویا سوء ضبطنه ویرمك ایسترم. هرنه حال ایسه دوام ایده‌لم.

(بر اورو محك کوتور حقه بنی)

ده ینه فکرت الله ایله قول آره‌سنده واسطه کورمیورمش.

(بر قدرت کلیه وار علوی و منزه)

ده ینه فکرت دینده‌کی ... سی‌ی، بالخاصه سنّی مذهبنی تکفیر حقنده قویدیغی قیود (عباره‌ده‌کی قطعه‌سی رجا ایدرم یاقمایك، بحث دینه انتقال ایتدیکی غزته‌جی مطلقا شاشیریور، دیکی طوغرو شیور، سویله‌مه‌سنی بیله میور.) کوز اوکنه آلینیرسه هیچ بر وقت دینی صایلاماز و بو سببله فیقندن دوشورولمه‌جه جرائینه (اقدام) له شیخ اکبر ده، تفتازانی ده (نه مناسبت!) اوزونده اوزادی، مثاللر ایراد ایتدیکلرینی سویلیور. فقط نه مقصدله نه ایله استشهاد ایتدیکلری ایضاح ایده‌مه‌مش، یالکز فکرتك تاریخ قدیمی حاشا ثم حاشا کفر دیلا عجایب! فکرتك سبب تعظیم و توقیری دین اسلامه آجیقدن آجیغه تعریض ایدر. تاریخ قدیمی ده هیچ بر کافرك تیتیشه‌مدیکی درجه‌ده شنیع کفریاتی محتوی در. بو اثرده بحث ایدرکن (کفر) لفظنده محرر اقدامك کوستردیکی بو تحاشیسنده‌کی ریایه طوغروسی دینه جك یوقده. یاوه فکرت بویله بر ریاء ارتکاب ایتمزده. بوبوك آدم صایلجاسی ده بونك ایجون ندی! ثم بك اوزادی علوی فکرلی (!) مولوخلر، لاقلر، کبی متقم و مستبد موجودلره قارشی یازدیغی موضح صورتده آکلاشدیریور.

فکرت حقنده غزته‌لرده خلاصه ایده بیلدیکم بیاناتکز ایشته بونلردر. اکر حقیقتاً بویله سویله‌مشسه‌ایسه‌کز - که بنده او کا او قدر احتمال ویره‌میورم - هم‌ده فکرتك ایشنه یارار بر سلاح مدافعه تدارك ایده‌مه‌مشسکز، هم‌ده مستعملکز مغالطه‌نك فرقنده وارمیه‌جق قدر غافل ایمشلر. دوقتور، سحر بیانکز، جماعتکزی او قدر آفسونلامش که فکرتك ایماننه (تاریخ قدیم) ی شاهد کوسترمشسه، مسموعاتمه نظراً (یا کلشم وار ایسه قالقه سویله‌یك) تحدیثی تکرار ایتمه‌مشسکز، ده ینه برکیجه قالقوب تناقضکز سن ٥ اخبار ایده‌مه‌مشسه.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-9

مرحوم منعم بگك مکتوبنڭ مابعدی (6)

فیلسوفجغم! فکرت بویوك بر شاعردر دییکز. شعری لامعه تقلیددر دییکز.
بکی ویرز. عموماً فضیلت ایدی دییکز، بر چوجقه قیو واحترازیه ایله اوکا ده بکی
دیرز. فقط مؤمن ایدی. مسلمان ایدی. دیمه‌یکز. چونکه سزی هر کسدن اول
کندیسی تکذیب ایدر. قونفرانسکزی دیکله‌ینلر بیلیورلر که، سز بیلیورسکز که بر کیمسه‌یه
مسلم، مؤمن دیمک ایچون (آمنت) ده‌کی آلتی شیئه کرچکدن یعنی شبهه‌دن
عاری بر جزم و یقین ایله ایمان ایتمه‌سی لازمدر. بو آلتی شیئك هانکیسنه
(عجبا؟) ویرسه مؤمن اولماز. یا آچیقدن آچیغه انکار ایدرسه یا استهزا
و استخفاف ایدرسه نه اسم ویرمك لازم کلدیکنی سز سویله‌یکز. سز اوراده
ایجاباتی تعبیرلرله (فکرت تماماً معتقد ایدی، دیندار ایدی، فقط دینی هر کسده
باشقه بر صورتده آکلاردی) دیمه‌یکز. معنای لغویجه اعتقاد نه؟ هیچ
بر شیئه اولماز. اللهی یوقه اعتقاد ایتمکده بر اعتقاددر. دینده ده مختلفدر.
دیندار مسلمان، دیندار خرستیان، دیندار یهودی، بودی... الخ
اوله بیلیر. بناءً علیه نه (معتقد) نه (دیندار) کلمه‌لری فکرتك (مسلمان)
اولدوغنه دلالت ایتمز. سز بیاعنی فکرتك اینانمدیغی برشی وار ایدی، بر دینی ده
وار ایدی، دیمه اولیورسکز که بر کیمسه‌نك نزاعمز یوقدر ایسه ده آیاتنجیسی آرامزده
منازع فیه‌در. لکن اکنجی دعوا حضرتکی نزاعی شمدیلك بر طرفه براقه‌لم
ده (دینی هر کسده باشقه تورلو آکلاردی) ده‌ینکزی انتقاد ایده‌یم
دینی باشقه تورلو آکلامق باشقه دینده بولونمق، یاخود دینده دینلن شیئی
اوهام و خیالات تلقی عبارت عد ایتمك دیمك دکلمیدر؟ سوزکزه کوره هم اعتقادی
دینی وار، همده دینه و اعتقادی هر کسك دینه و اعتقادی کبی دکل ایمش.
رجا ایدرم بو یله طولاشیق، ایهاملی، هر طرفه حملی ممکن عباره‌لری بر طرفه
براقکزده (فکرت مسلمان ایدی. اللهه، ملائکه و رسل کرامنه، کتب منزله‌یه، بعث و نشوره،
قضا و قدره، خلاصه نبی آخر زمانك بیلدیردیکی هر شیئه نقصانسز اوله‌رق و بلا اعتراض
ایمانی وار ایدی) دیه بیلیرمیسکز؟ اوت دیرسه‌کز فکرتك سوزلری سزی تکذیب ایدر.
خایر، دیرسه‌کز بو سوزکز قونفرانسکزی تکذیب ایدر. او هیچ بر شیئه اینانمیوردی یا،

TDV İSAM Kütüphanesi Arşivi No: KTB-159-10

حیاتِ عشقه هنوز مبتدی کیرنلرکه،
موفقیت امیدیله جووده‌شی اوکره‌نه‌جك:
(قومپلفو) اولمه‌یی برکره اوکرنجه دینه قوره‌جق
ذکاسی اینجه‌ل‌ه‌جك، عزمی آرته‌جق طوره‌جق.
که بیچك اوکره‌نه‌جك بر زمانده اولوب، بلکه...
که بیچك امشچی دفسینه!.. اونده او بیله (سوقره) لر وارکه!.
secret
بو اینجه لکلری اوراکه یوکسلنجه شباب،
ظهوره باشلایه‌جق اورطه‌ده بر انسترقاب:
اوده او ده بن ارکلی بر ده اسیر ایدن قادینی
(ده زارم) اتمکله هرکسی اولانجه صنعتنی،
اولانجه تفقدینی عرض ایتمك احتیاجیله
اماده!. دیمه‌یه‌ جوشه‌جق، الده یوقسه تحصیله.
نه در او ثروتی عزیك یا یا نقه‌لر طولوسی؟
طبیعتیله اولور: چونکه اشلیور یالوسی:
قاویده سفاهته اورومجه ارککلك سعیی
چوغالتیورمی؟. بو دستور اقتصادی‌یی
قبول ایده بیلك اگر بزده بویله قالمازده.
بوقوده بو شیلری قاچ کره سویله‌دك، یازده!
فقط کیم آکلایه‌جق forme کوردوکلك فقالر
که نیسه ده شونه‌نك امکانی یوقده، همه‌ده پاطلار!
بر ایچی سوزلری (الله) ایکنجی اسلری (دینه)،
اوخنجی حمله‌ده وجدانی، حقه، شرعه یچینه!
ده ویره دکه بو اوهامی فکرمز یاشاماز:
نه یاپسه، چونکه، مخاطبلریله آکلاشه‌ماز.
شو وارکه ینجمه ایچونه risquer ایتمه‌نك یولی یوقده:
حکومتك لیبرال طوری دائما équivoque.
محیطی intolérant کوردیله موقعنی
خلاصی ایچونده طوته‌جقدر دینی ouvertement.

یا حبسی قالقه‌جق آرتقه، یا سورملك ایسته‌جك..
او حالده دیپلوماتیك بر طریقه آلوب یوروسه‌ن؛
رو بر قولرده کی داهیٔ صنعتك قلمی
او زور بو حضره‌یی امستره... چونکه حدنیه‌می
حکومتك اوکا قالقوب ده اعتراض ایتمك؟.
حریفده پاندر الرحیقته، تك ده اولسه دیره‌ك!
یا فازلانیرسه؟. اوت، فازلانیرسه یا نوارزیز...
نیازه ملك یوزی یوقدر، همان قانار، یالکز،
دهالرك چوغی (انه قسانتریه)، دیش یا هانی،
بو (پیه سوناژ) ده وار بر جنونه قیلیقلی (مانی)!
نه درمی؟ عرض ایده‌یم... کوله‌یلك فقط: ناموسی!.
صاقینه بو حیقته هجا وده حیقانه صدای عبوسی؛
- کم بوسه بیتلری بولدقجه او تدوروز حیه‌جنیه!-
سوحیلی شاعری کوسترمه‌سیله تیتیز، حنرچنیه!
اونك صاریلدیغی آهنك لفظه در، یوقسه
صیفارمی فطرت ازادی قید ناموسه؟
فقط خلقتی تصویری وایما ایسمارقلك؛
بونك حالی او تصویره بکزه‌مزمی باقلك:
کوروله‌مسه بو حریفلر قدر غریب عنصر....
(لیبره) نامنه سرقایت او زوجه بر (دیقور)؛
صوکنده هیئی دولك، کیمه اعتراض ایده‌مز.
لیبره آکلادمه اما بو یاپدیغك نه؟؛ دیمزا!.
بزم ادیبه ده بر گوز لدك ده میلی سی،
کشاده درسزده آرتق حریم عائله‌سی!..»

دیوب ده زانفوجه یاسه ووردیلر. او مجنونده
مقدساتنه خلقك، عباده، معبوده
صاووروی بیجره‌ده هاوروز اوغزانیه‌جه سنه
کلوب کلوب طیقانادیوقی بیس قریجه سنه!

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NoRTB-159-11a

[illegible] و. جلد ۱۵ | ۲۹ آغستوس ۱۳۳۲ سنه

برلین خاطره‌لری

-۹-

فقط بو عرضنی دلالت ویرسه، آلحاقلر
محیطی لوته هنوز بو طاپیجه آماده؛

(دیانتك اوچ شكلی سویلیور ساده...
(بر اویله فلسفه لازم كه: صوڭ ظهورب خلقی،
بر ایرر قیریور سیله قیود اخلاقی.
مقدساتنی ملت بر اقیمور حالا؛
فضانی کرهن بر (الله) در انجمه استیلا!
او اینیورلمه لیدر عرشنه کبریاسنه،
که بزده قورتوله‌لم شونلرك ریاسنه!
نه ایسته‌سه‌ك یاپامانسیه: الك قوللك باغلی.
تعصبك رولی حالا نه مدهش، نه کلاهالی!.
محله خلقی اومده‌گه کلر، یا یاپجی قوغار...
اوت، حیات خصوصیه‌مزده کهیاسی وار!..
قاریمزده قولنه حیقارسه کلنلرك یاننه...
یکی، نه در طوتوناخه بو بزده قومشونك قاننه؟
او ینیه کوکسی ویریرکه طبیعتك کرمی،
عجب نه فکر ایله ویرمشدی کیزلنسیله دیه‌مه‌می؟
(قادینه سویلمك آچیونرد) بو فلسفی دستور
تعمیم اتیدیکی کونده قالمز اوره لحظه‌ده فتور.
یکانه عاملی زیرا، بو کوکلی مسکنتك
شودرکه: سوسیته یوقه بزده مملکتك.
اولاماجه ده انسان بو انقلابه کولر!
چوغالدی، فرضه ایدیکز، هر طرفده سوسیته‌لر...

بوشار زنی بولوره لفظك بر اویله مرداری؛
که باغلامسوب ابدیت ایسیله اعصاری
سوبورکه یافیلر امکانی یوقه تمیزله بن!.
بوتونه جهانی طولاسه: غربی، شرقی، قهر یری گز...
کورورمی سیله باقالم بویله بر قودوز الحاد،
که قرشی جیکنیرك عرشه خیرلاسیله؟. هیهات!
جنابنك بو شناعت قدر ملوثنی
ایشتمك ایسته‌من افسانه، دکل که کورمسنی.
سزك چوجوقلریكز: دینی بللیور ایلکینه؛
اساسی تربیه‌كز: محوی عادتاً شرکك.
بزم چوجوقلر ایچینه، شیمدی، علم حال اولدی،
گوموب ده حضرت ماضیه حق معبودی،
نه وار نه یوق مقدس، او نکله بشری دیمك!..
شبابه جعه ویریرم... چونکه او جبینز اینك
یازوب طاغیتدی او ملعونه برات عصیانی؛
حسیلرك یوره کنده قوباردی ایمانی!
او قورتدی صوکره ده (صنعت مقید اولمایه جق)
دیبوب حیاده، ادبده بوتونده بوتونه «مطلق»
یاپاجاقوزلرکه نگاه او ریریس تماسنده!..

محمد عاکف

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NORTB-159-11b

مع ما فیه بعضلرینه، بعضلرینه اینانمازدی دیرسکز (تؤمنه ببعض نکفر ببعض) ده‌یه کفار زمره‌سنه
ادخال ایتمیه اولیورسکز. خایر دوقتور (یا ایها الذین آمنوا...) خطاب الهیسنه داخل اولمه ایچون
بونده مسلمانلر آره‌سنده مشترک اولان شو صایدیغمز شیلره ایناغمه، اونلر حقنده باشقه تورلو دوشونمه‌مک
کرکدر. باشقه تورلو دوشونلر بلکه سزک اصطلاحکزجه دینسز اولمازلر؛ فقط مسلمان دینینده قالمازلر.
اعتقادسز اولمازلر؛ فقط اسلام اعتقادی اوزره ده اولمازلر.

فکرت آخرتی منکر اولدوغنی بکا حیاتنده اقرار ایتمشدی. مکتب سلطانی مدیریتندن استعفاده
دینسز اوله‌رق یتیشدیرمک ایستدیکی طلبه‌نک مسلمان بر محیط ایچنده زحمت چکه‌جکلرینی دوشونه‌رک
تبرئهٔ وجدان ایچون اولدوغنی استعفاسندن خیلی زمان اول بکا سویلمشدی. بو سوزلری سزه یمین ایله
تأییده حاجت کورمم. ذاتاً ادلّه‌مک دعوای مجرّددن عبارت قالدیغنی بن ده ایستمم. صدد دعوامه
فکرتک کندی سوزلرینی شاهد طوتارم. معتقداتنی کندی شعرلرندن چیقارمه‌یی ترجیح ایدرم. زیرا
اسلام درجهٔ بعد و قربنی کندیسی قدر بلاغتله بیان ایده‌جک کیمسه یوقدر.

فکرت:

(بر قدرت کلیه وار علوی و منزّه)

دیکله عجبا ایمانی قورتارمغه صاییله بیلیرمی؟ هرحالده بر ماتریالیستک ده سویلیه بیله‌جکی بو سوزی
خلافنه قرینه اولمازسه لهنده تفسیر و تأویل ایتمک واقعا ممکن ایدی. فقط وقت بویوریلیورمی؟
(قدرت کلیه وار) دییور. (الله) دیمیور. حالبوکه اللهه ایمان ایچون بو قدری کافی دکلدر. الله اسم
شریفنک قرآن کریمده توصیف ایدیلن مدلولنه و او وصف دائره‌سنده ایمان و اعتقاد ایتملیکه اللهه
ایمانی وار دە نیله بیلسین. مسلمان اولمه ایچون ده بو ایمانه بر ده رسل کرامه و رسل کرامک بوتون
تبلیغات و اخبارلرینه ایمان ایتمکی ده علاوه ایتمک لازمدر. باقیکز مشرکین عربک اکثریت عظماسی
(الله) اسم شریفنی بیلیر و کندیسنی بوتارلرک فوقنده طانیرلر ایکن شرکایه قائل و نبوتی منکر اولدقلری ایچون
(مشرک) و (کافر) نامنی آلمشلردر. فکرتک بو مصراعی دیکر سوزلریله قارشیلاشنجه مشرکین عرب قدر ده
ایمان ایله متحلّی اولدوغنه دلالت قالماز. همده مغالطه‌لی سوزلری مناقشه ایدوبده بیهوده اوغراشه
شی حجته مفتری اولمادیغزک اولسنه تحسرله دها حیزلی اولور. دیکلمه یکز دوقتور، ایمانه دلیل اتخاذ
ایتدیککز (تاریخ قدیم) ندن سزه بعضی پارچه‌لر اوقویورم:

(هر شرف پایه . . الخ)

(۲) بیت، آلنه‌جق.

کورویورسکز یا، دینه و خدمت ایتدیکی پروتستانلرک اصطلاحنجه (الله) دیمک اولان (آسمان) ه حرمتی
بویله. پارچه‌یی چویره‌لم:

(ییرتیلر ای کتاب کهنه، پارچه) دن
مصراعنه قدر یعنی طوقوز مصراع آلنه‌جق.

او فقط اصلی هپ بوغوغالرک!..

عباره‌لریله باقیکز: غیظنی صاحب کائناته ناصل توجیه ایدییور!
لکن او، بو قدرله قانمیور. سمای کندینه خاص بر نظرله توصیف ایتدکدن صوکره دونوب شویله حایقیریور:

(سویله، سن هر صدایه معکس سن..) دن
(مستجاب اولمه؟) ... سوزلرینه قدر آلنه‌جق.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NoRTB-359-12

بو سؤال استخفافکارانه دن صوکره همانده :

(...... ای الله سما
هپسنک لاشریك له حقیقی) مصراعنه قدر آلنه جق
سنی آباء دینیه اولانلردن [۱] دن

[۱] پروتستانلرك آشنانه جواری نه قدر مؤثر اتمیشکه حق تعالانك اوصافی حقنده کی معلوماتی (آباء دینیه)ه
اسناد ایدییور.

عزیزم دوقتور فکرتك معتزله ایله صوفیه بیننده متوسط اولان عقیده سی هر حالده بو اوطه سی کرکدر.
کتب اسلامیه یی بو قدر تتبع ایتمه مش سکز. عجبا الله شریك اثبات ایدن هیچ بر طائفه یه راست کلدیکز می ؟.
و الله شریك اثبات ایدن بر کیمسه اکیورن (یعنی باشقه قورتلو دوشونوزوری) دیه معتقد، مؤمن دیه بیلیرمیسکز ؟
هم ده آدمجغز مشرکینه عربدن ده بیلك اشاغی بر درکه ده. اونلر مشرکای آلهه حقارتی هیچ اولمازسه بو
اعتقاد ده دکل ایدیلر. دیمك اوقوم که عربك مشرکی اونلرك مؤمنلر نده اسلامه دها قریب اولمش.
بر ده دقت ایدیکز. شاعر اوصاف الٰهیه یی، مسلمانلرك اعتقاد ایتدیکی نعوت جلیله یی بقیراق
قرآنیه ایله صابحیه که بو بیوردوغکز کبی مقصدی مولوخلر و عزّی الری دکلدر. با اسبابا یاغی قرآنه کره حك
تعریف ایتدیکی آله العالمینه زبانداراز لعه ایدییور. بر ده سزك مولوخلره، لاتلره تعرضنی مباح کورمکز مستبد
و منتقم آلهلر اولمالری طولاییسی ایله اولدوغنی آکلاتمه سکز. حالبوکه بو تعلیلکز بزم اعتقاد ایتدیکمز رب العالمینه
ده - حاشا - تجویز حقارتی متضمن اولور. بز، خرستیانلقده اولدوغی کبی نعوت الٰهیه یی نعوت لطف و رحمته
قصر ایتمه یز. ربمز غفور و رحیم اولدوغی کبی جبار و منتقم و شدید العقابدر. ظالملری قهر ایتمکدن عاجز بر الله
بز، الله [illegible] ده یمه یز. بنا بر علیه مدافعة یاپدیغکز تعلیلك ده اوکا فائده سی یوقدر. دوام ایده لم:
[هپسنك امر و نهیی، سلطنتی،] دن [هپسنك بر نبی محترمی] نه قدر یعنی یدی مصراع آلنه جق
نه استهزا دکلمی ؟. ینه اوقویه لم:
[هپسنك جنتنده حوریلر) دن درت مصراع آلنه جق.
عجبا بوراده نمازی قصد ایتمیورمی دیرسکز ؟.
بو استهزادن صوکره شرح عقیده یه باشلیور. باقیکز نه دییور:
(بنده کم هپسنده اشتباه ایدرم،) دن سکز مصراع آلنه جق.
حضرتی شوکه اشتباه ایتدکمی ؟. مسلمان دکلسك، شاعر شبهه یی حضرتنه کورمکله ده اکتفا ایتمیورده مدح
و ثناسنه کیریشیور.
(شبهه بر بوره طوغرو قوشقلدر) الی جق
دییور. شبهه لر سرد ایدییور. نهایت حق تعالایه دونوب بر طوفانه غیظ و عداوت بوسکورویور: ؟ قدر او ده طوقوز مصراع
[ای شته الك زورلی خصمك ای خلاقه ؟] دن ۵ [کذب ابجه ریا و جمعه اغلار] ه قدر او ده طوقوز مصراع
او نی مرتبه سی مؤمنه یه اولان شبلره جزم و یقینیه تام ایله اعتقاد ایتمك دیمك اولان ایمانه و اسلامی ینه
او نی مرتبه سی تثلیث اولان بویله بر کفر ایله ناصل توفیق ایده بیلدیککزه حیرت ایدییورم. سزك دعواکزه کوره
فکرت بو قوۀ کلیه یه اینانیور ایمیش. اینانسه نه اوله جق ؟. اونك قوۀ کلیه سی علیم و خبیرمیدر ؟. سمیع و بصیرمیدر ؟
قادر و قیوم میدر ؟. واهب و مانع میدر ؟. خایر، خایر. اویله ایسه بز ده مسلمانجه الله ایمانی وار و خواسته
قارشی ناجی و غیر ناجی بو نوده فرقه اسلامیه نامنه خایر، دیه جکز. آدمجغز حالا اشتك ایدییور. حکمی ده

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NORTB-359-13

خلاوه‌ اعظمی اخناه‌ ایده‌ طوتلی، قوتلی بر الٰ ظه‌ ایدیبور. شك ایدنجه الوهیتی اعتقادی بو عدم صاینور.
مع هذا عنوانی اوکره‌نه‌ ده‌ دیکیم:

(سنه‌ کی بر قارج بولی ترجیحیده
بو وشتانلره زانفو جیلوه ایده
شاعرم...)

(*) بو صوك شعرینك عنوانی (ضلالِ صراط) درکه بونده مرحوم عاکف مراد اولوبنه و بو منظومه عاکفك منجاورانه و زبانلرازانه هجویهٔ منظومه‌سنه جواب اوله‌رق یازلمشدی.

منظومه‌سنده — که بیلدیکمزه کوره اك صوك اثریدر و معلوم عالیلریدر اولدوغی اوزره اعتبار خاتمه‌یدر — شك و تردد ندنده ده قورتولوب انکار حرفده قرار قیلیور. باقیکز نه دیبور:

(مبتولك بو یله ضلالاقلیری وار.
بو تنی کندی یاپار، کندی طاپار.
آه، کیت ویریش کز، کعبه‌سنی،
دیکله تکبیری، ایشیت حیاه‌سنی
کوره جکسك که بو هپ بو شلودر،
او مدوعك بطله دیکك شی یوقدر.
دوزه، اللهی کبی، عطائی،
بو وداع، اهرمن، یزدانی.
هپسنك مبدعی بر وهم حبیب.
کولکلر، کولکه‌لر انلرده وریب
بر قارا کلوه سزه‌رك جوریلدم.
آجی بر ضربه یبوب دوریلدم.
یتمدی خوف جناب یزدانه
سوزه‌رم فطرتی حیرانه حیرانه
بنه نه معبود، نه مؤبد بیلیرم
کندمی خلقته عابد بیلیرم.)

زوالّلی شاعر، کافرلکی الٰهینه باقه‌رق ناصل طولاشیور!. (دوزه الله) دیدکونه، یزدانی یوق ایتدکدن صوکره، هانکی (فطرت) دن، هانکی (خلقت) دن بحث ایدیبورسك؟. فاطر اولمانجه فطرت، خالق اولمانجه خلقت ناصل اولیور؟. زوالّلی شاعر بك آجیقه کورولیورکه مفلس الاعیانه ایمنه. اما شو:

(انبیادن یا شارم مستغنی
بر او روحیك کوتورور حقه بنی)

بیتك مصراع اولی کفره دلالت صریحه سنده طولایی قصد آلهی ایدوبه یالکز ایکنجی مصراعده کی (حق) لفظنی اوندن اوراده مغالطه یا پارده ایمانه حکم ایتدیرمك ایسته‌مه‌سکز. باقالم شاعر کندیسی بو کاراضی اولورمیدی؟. اونك اوراده حق دیمه‌سی (الله) معناسنه دکلدر. (Réalité ، Vérité) معناسنه‌در. آه مجفز طبیعیوندندر.

(بن نه بر قایادن فرقه ایتمم:
بر میفیك قوشله بر طایقده.)

کذلك:

(باشامه دینی نم دیغدر.)

دیبور. اوراده مغالطاتکزه یاراجه بر سوزده صرف ایتمه‌سه‌ده:

(مؤمنم، وارلغه ایمانم وار.)

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-14

دییه. هله شکر مسلک فلسفه‌سنی بو مصراعدن آکلیورز. فکرت لا ادری ده دکلدر، سوفسطائی ده دکلدر.
وارلغه ایمانی وارمیدر، اما کیملک وارلغنه؟.. کندیسنک، شعرینک، سودیکی طبیعت عالمنک، سومه‌دیکی
احبا و یارانک وجودینه قائل ایمش. یا اللهک، یا پیغمبرانک، یا کتابلرک، بعث و عقبانک وجودی؟.
اللهک وجودینی تاریخ قدیمنک عرصه اشتباه ایتدکله برابر ذات اقدسنه شتوم غلیظه صاوورمقده حوکره
صولده منظومه‌سنده آچیقدن آچیغه انکار ایدیور. آخرت بحثنده ده:

(واریرم بویله‌جه بن مرقده دک
بعث و عقبایه محل کورمیه‌رک)

دیور. پیغمبران ذیشانه حقنده کی فکر شنیعی ایسه شو سوزلرنده بللی در:

(صاپدیغک خارقه‌لر، معجزه‌لر
بر افسونه و کاذبه‌ده کم بشر
بی توقف آچیور سرلرینی
معجزات اهلی اولوغنه یاری
مغفل و مغفل او عیسی، موسی؛
کرهٔ برکذب مطاسمدر عصا
بشرک بویله ضلالتلری وار:
بوتی کندی یاپار، کندی طاپار.)

شوراده ذکر ایتدیکمز مصراعلرک بشنجی‌سنده (او عیسی، موسی) تعبیرنده کی او غیظ آلود معنای استحقار هیچ کیمسه‌نک نظرندن خفی قالماز. عالمه ادب تعلیم ایتمک، محاسن اخلاقی نشر و تعمیم ایلمک اوغورنده فدای نفس ایدوب یوز بیکلرجه‌ده بشرک الک بویوک نبوت [redacted] و مقتدالری صاییلان بوکبی مقدس ذواتی هم آلیوب هم عالمی آلداتیجی اخلاقسز کیمسه‌لرده تصویر ایتمک عجبا حسن اخلاقک ذره‌سنه دلالت ایدرمی؟ بنم بیلدیکمه کوره حسن اخلاق صاحبی اولانلر حسن اخلاقه نمونه‌لرینه، اعاظم حقیقیهٔ بشریه‌یه حرمت ایدر. ایتمه‌دیکی تقدیرده کندینه قارشی حرمتسزلک حقنی اولو تیله هرکسه بخشه ایتمه اولور. با خصوص فکرتک آتمی عیسی و موسی دکل آ، الک ادنی مرتبه‌ده اهل ایمانله برابرده ذکر ایدیله‌جک قدرده دکلی دکلدر. مسلمان اولدوغمز ایچون نقطهٔ نظرمز بودر. اونک شاعرلکنده ده دینه و ایمانه بابنده اعتبار ایتمیز. امرئ القیس ده پک بویوک شاعردر. کتابه و سنتی آکلامغه ایچون شعرلریله استشهاد بیله ایدیله بیلیر. فقط کندی کبی جهنمه کیره‌جک شعرانک علمداری اولدوغنی رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلری امرئ القیسک قیزینه سویلمشلردر. بزم بی شک و شبهه آکلادیغمزه کوره فکرت مشرکین عرب مرتبه‌سنه بیله چیقامایان بر ملحددر. اونلر هیچ اولمازسه وجود اللهه قائل ایدیلر. کندیلرینه توجه ایدیلن مواخذه اشراک، انکار نبوت نفی بعث جهتلرنده ایدی. فکرته ایسه بو جهتلرک کافه‌سندن مواخذه توجه ایتدکدن باشقه وجود باری‌یی انکار یوزندن ده توجه ایدر. عاکفده:

(دینه حتی بنجه بو کونده دینه حیات
سمه نه دیرسک بوکا هی منلا صراط؟)

ده یشنه باقیلرسه، (ان هی الا حیاتنا الدنیا نموت ونحیی وما یهلکنا الا الدهر) آیت کریمه‌سنده عقیده‌لری تعریف بیوریلان دهریه طائفه‌سندندر. برطور استهزا ایله مفتی الانامه اتحاف تحیه ایدیورم، فکرتک ایمانینه شاهد اولارق توحیدینی، مفتی، ایتدیکی (جهاد اکبر) منظومه‌سنی ده قونفرانسکزده ذکر ایتمه اولرجه‌کسکز. فقط بونلرک کیمی احتمال که بقیهٔ ایمان،

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-15

کیمی ده احتیاج نقاهت دوره‌لرینه عائد آثاری اولدوغنی ایچون دعوای اثبات ایده‌جك دلیل کافی اولمازلی. چونکه
عاکف خطاءً یازلیوب الاصول اثری اولارق:

بن که بر قاچ یوللی ترجیعمده
پوقستانلره زانغو جلوه ایدلم
شاعرم...

منظومه‌سنده باقیکز نه دییور:

فقط آلدانمه صاقین استادم،
بن ده بر پارچه موحّد زادم.

ربم غریقی رحمت ایتسین، پدری پك مسلمان بر ذات ایدی. اوغلنده نفرت ایتدیکمز قدر کندیسنه حرمت
ایدرز.

بکا آکلاتمه او رعنا دینی
بیلیرم بن ده سنك بیلدیککی.

ناصل دوقتور؟ بو تعبیرلرله دینی استخفاف ایده بیله‌جك مسلمان تصور ایدرمیسکز؟

(اوقودم بن ده کتاب عربی،
دیکله‌دم بن ده عتاب عربی.
بن ده ذاتك کبی جامع جامع
طولاشوب خلقه اولدم راکع.
شوده جنتله خیالم مشغول
بوراده کم خوف جهنمله ملول
بن ده طیرماندم اولو طوبایه،
بن ده چیقدم ملأ اعلایه،
بن ده عاشقدم اذان نغمه‌سنه
بر قوشاردم که او الله سسنه...
بن ده تسبیح و دعا، صوم و صلات
هپسنی، هپسنی یاپدم، هیهات!.

بونلری یاپدیغنه باقیکز نه قدر متأسف!..

بیلمه‌دن، کورمه‌دن ایمان ایتدم،
نفسمی دینمه قربان ایتدم.
سودم اللهی ده پیغمبری ده
او آلای قالدی بو کونه هپ کریده!)

فکرتك بو سوزلری وارکه قونفرانسده‌کی جماعتی ایمانه‌نه ناصل اولوبده اقناع ایده‌بیلدیککزه جداً مراق ایدیورم.
آرتق ذات عالیلری ده، مستمع و قارئلرمزده آکلامشدرکه بز فکرتی دینسز دیمکله افترا ایتمیه دکلز.
آما اغزینده قدرت، کلمه، حق، ایمان، دیه کبی سوزلر کزدیکی ایچون ده دینسزلکنه حکم ایدیله‌مزمیسه. بر سوزی یوزده
بر احتمال ایله ایمانه حمل ایتمك ممکن اولورسه قائلی تکفیر ایدلمزمیسه. بونلرك هپسی محلنده ذکر ایدیلمیه‌یه
مغالطه‌لر. اوت، بر مسلمانی تکفیر جائز دکلدر؛ فقط بو، مؤمن کورونوب فعل و قولنده خطا ظاهر اولانلر
حقنده‌در. مؤمن اولمیانك، مثلا بر خرستیانك، بر یهودینك سوزلرینی ایمانه حمل ایتمك خاطره بیله کلمز.
بر آدمك مدة الحیاة ایمانه دلالت ایدر بر عمل صالحی اولمازده سویلدیکی سوزلر یوزده یوز، بیکده بیك

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No KTB-359-16

ميليونده ميليون احتمال ايله كفرينى ناطق اولورسه سوزينى تأويله ناصل امكان بولونيور ؟ بالعكس بويله‌يى تكفير ايتممك ؛ اوكا مؤمن ديمك كفردر . زيرا مؤمنه كافر دينيلمه‌مه‌سى كبى ، كافره ده مؤمن ديمك جائز دكلدر .

بو بيوك شاعرمز حقنده عقيده اعتبارييله نقطهٔ نظرمز ايشته بودر . بو صراحتلردن صوكره باشقه دورلو اولماسنه ده امكان يوقدر . قونفرانسكزده فكرتك عقيده‌سى حقنده عاكفله كوروشوب كنديسندن دليللر ، برهانلر ايسته‌ديككزى و سزه مقنع وثيقه كوسترمديكنى سويله‌مشسكز .

او مجلسكزده خاطرلاديغمه كوره ، بن ده حاضر ايدم و بو يازديغمز شيلر دليل اوله‌رق اوقونمشدى . حافظه‌كزه بونى اونوته‌جق قدر ضعف عارض اولدوغنى اميد ايتمم .

علم كفر و الحاد اولمش بر شاعر حقنده عاكف كبى قلبى ايمان ايله طولو ديكر بر شاعرده غيظ و نفرت اويانمامسى قابل دكلدر . حقيقت بويله ايكن سز ، كنجلرى تهييج ايدوب عاكف و سبيل الرشاد حقنده غليان نه كتيرمكز حقكز اولمقدر . بز ايسه بويله شيلرده دكل ، دعوامزك حق مى ، باطل مى اولدوغنه اهميت ويررز . يوقسه پك اعلا بيليرسكز كه (قهر اولسون عاكف) ديديرته‌جك درجه‌ده جوشدوردوغكز تجربه‌سز كنجلرك بو دعاسى نه اونلرك او مجلسده (ياشاسون فكرت) دعالرى قدر مستجاب اولمشدر .

فكرت ايچون يازه‌جغكز كتابده بيطرفلغه رعاية" بزم اولدوغمزى ده ، و بو مدافعه‌مزى و سوزمزى عيناً و هيچ دوكمه‌دن درج ايتمك لطفكارلغنده بولونورسه‌كز كنديكزى حسابكزده حقشناسلق ايده‌جككز كبى بزى ده منتدار ايتمش اولورسكز . باقى تقديم حرمته بو حادثه‌نك وسيله اولماسندن طولايى متأثرم .

احمد نعيم .

صحيح شوكت بكك دوسيه‌سنده تاريخ استنساخى ٢٦ ايلول ١٩٣٩ ده

جونيه .

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No ATB-359-17

(عینیت (identité) نی محافظه ایتمشدر.)

ما بعد (۱)

اولا: (رباب شکسته) شاعرینک شخصیتی هپ بوقدر ده کیشمه‌یه آدم اندرقاوراندر

اولمه کرکدر. هردم متحول واساساً موازنه‌سنی غائب ایتمه‌یه بر دور فترتده کندینی ادراک

اطرافنده هر شیئک آنه بآنه ده کیشدیکنی کورمه و هله یک فجیع بر صورتده حس ایله‌مه اولدوغی

حالده بو آدم دائما کندی کندینک عینی قالمشدر. (محیطه تطابق adaptation au milieu

قابلیتنه کلیاً محرومدر. غریب تجیب آرانیلر، بز ده فکرلرده کوزلی کوستریلمز. بوراده

غریب تعبیرینی معنای لغوییسی ایله یعنی (یابانجی) مألنده قوللاندیغمی اهمیتله تلقی ایتملی در.

غایت متبدل بر جماعت ایچنده هویت اصلیه‌سنی بوقدر صلابت و متانتله محافظه ایده

بیله‌ن بر کیمسه محیطنه (البته) یابانجی قالیر. فکرت عاقبت اویله قالمشدی. حتی - بنم ظنمجه - اعتزالی اکثریه

کوسترله‌بیله‌جک (اسباب روحیه causes psychiques) دن بری ده بو اولسه کرکدر.

ایچنده طوغدیغی یتشدیکی محیطه اوقدر یابانجی قالمشدی که عاقبت او محیط ایله قطعیاً فک

ارتباط ایتمک احتیاجنه طاغ باشنه چکیلدی. بوقسه حقیقتاً و فطرتاً (مردم کریز mysanthrope

دکلدی. بالعکس انسانلردن خوشلانیر، و خوشلاندیغی آدملری اطرافنده کورمک، دائما

(expensif) اویلرله قونوشمق ایسترده‌ی. یعنی بک (انبساطه میال و محتاج

بر مزاج ایدی. بن بک ای بیلیرم و بک دقتله تتبع ایتدم ده بیلیورم:

بو (احتیاج انصباب besoin d'epanchement)، بو (آچیلمق دوکولمک) مجبوریتی بر دم

و بر دم بر سائقه انس و الفت ایدی. اویله زمانلرده بوتون روحنی بوشالتیر، دوکر و اکثریا افطار

و حیاتنی هدر ایدردی. سوه بیلدیکی آدملرله الفتده اوقدر ممنون اولمه بیلدیکی دوستلقلر

ده مفتون ایدی. بویله بر مزاج - معنای صحیحی ایله - مردم کریز اوله‌ماز. انسانلره نفرت

ایتمک بیله اونلرله علاقه‌دار اولمقدر. دوستلقه ایناغمه و محتاج اولمه، هم فکرت کبی ایناغمه و

اونلک قدر محتاج اولمه ایله مردم کریزلک احتمالنی تألیفه امکان یوقدر. اویله بر ادعاده

بولونانلر یالکز فکرتی دکل وجدان بشری ده هیچ طانیمادقلرینی اثبات ایتمکله قالمشلردر. شاعرک

(اعتزال isolement) ی یک (معضل complexe) بر مسئلهٔ روحیه‌در. بر چوق اسباب

معنویه‌یه، عوامل اجتماعیه‌یه عطف ایدلمک لازمکه معقول بر وجهله تعریف ایدیله‌بیلسین

ایشته بر نجیسی - بنم فکرمجه - محیطه (اویاماسی) ایدی: اوکا سببده هویت شخصیه‌سنک

- هر حال و احتمالده قارشی - عینیتنی (دائما) محافظه ایتمیسی ایدی. ایچنده بولوندیغی عالمی

هنوز مرحومک غیر مشعور راحتسزلغی، ملال صباحی

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-18

صوکره معهود   اولا

ایسته‌دیکی کبی ده کیشدیره‌مینجه بو حال او محیطی ترک ایدر چکیلیردی. باب عالی‌ده، غزته عالمنده،
صوکره
دها مکتبده قطعیاً و ابدیاً حیریلوب چکیلمه‌سی هپ بو سببله‌در. بو نقطه‌ٔ نظردن باقیلیرسه فکرتك، سیاسی
اجتماعی، اخلاقی و روحی بر سورو عوامل و مؤثرات ایله - مادام الحیات - پنجه‌لشدیکی و غولانه بر
قوت معنویه صرف ایتدیکی عادتا کوزله کوروله بیلیر؛ و - اساطیر اولینك روایتنه کوره - عناصر و قوای
طبیعیه ایله دوکوشن (titan دیولر) لر کبی

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTb-359-19

(جازم بر قناعت ایله) (او درجه‌ده)

مابعد الطبیعه‌یه او قدر التفات ایتمز. او مسئله‌لره تعلق ایدن افکار و ملاحظاتنی قطعی و هر تورلو شبهه‌دن

بری اوله‌رق (آمنتُ catéchisme) طرزنده قیصه‌جه عرض و تبلیغ ایدر.

بو نقطهٔ نظردن ده حامده الک چوق بکزه‌مه‌ین آدم بن فکر ایدرم. مسائل مابعد الطبیعه‌نک سبحه

مبهماتنده شبهه‌لرله طیراننه ایتمکدن پک خوشلانان حامدک قطعی بر (آمنتُ)سی یوقدر.

شیمدی‌یه شو قیصه ملاحظات متقدمه‌یه بناءً بعضی سوزلر سویلیه‌جکم و فکریمه تعلق ایدن بر ایکی مهم

مسئله‌یی حل ایتمکه چالیشه‌جغم. قویاً قناعت حاصل ایتدم که بو شاعر حقنده ویریلن حکملر پک سطحی

بر تتبع نتیجه‌سیدر. حتی او یا کالسه حکملر - خلوه آره‌سنده - رواج ویرنلر، فکرینک اشعارنده

ده لایقی وجهله معنا چیقاره‌مامشلردر. بالطبع بو مدعیاتمک دلائل صریحه‌سنی ابراز ایده‌جکم.

بوراده تفصیله یراومادیغی ایچون پک قیصه سویلیه‌جکم؛ فقط بو آدم ایچون بر کتاب یازدم؛ اوراده

مطالعات مفصله واردر.

اولا فکرینک اعتزالی مسئله‌سی وار. بونک اسباب مختلفه‌سی دها بر چوق مسائل مهمه‌یی تنویر

ایده‌جکی ایچون اوراده باشلیورم.

اوت!. رباب شکسته شاعری

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NOR.TB-359-20

ما بعد الطبیعه یه او قدر التفات ایتمز. او مسئله لره تعلق ایده بیله افکار و ملاحظاتنی دائما قطعی و جازم بر قناعتله ایله، هر تورلو شبهه دن بری اوله رق (آمنتو catéchisme) طرزنده قیصه جه عرض و تبلیغ ایدر.

بو نقطهٔ نظردن ده حامده الك چوق بکزه ین آدم، یه فکرتدر. — مسائل ما بعد الطبیعه نك بیهوده مبهماتنی شبهه لرله طیرانه ایتمکدن پك خوشلانانه — حامدك اینجه بر فلسفه سی واردر؛ فقط قطعی بر (آمنتو) سی یوقدر. چونکه او فلسفه [تبدل ایدوب] بر شکل معینه آله جق کبی دکلدر؛ تبدل ایده

فکرتك (بدبینلکی (pessimisme)، حسی المنشأ (d'origine sentimentale) در. و بالخاصه (بدیعی (esthétique) بر نظر اقتضاسیدر. (طبیعت جامده (nature morte) نك هر منظره سندن خوشلانمدیغی حالده، حیاتی چیرکین بر (فاجعهٔ مضحکه tragi-comédie) اوله رق کورور و اوندن طولایی زیاده سیله متأثر اولوردی. حتی (جنابك بر مکتوبه جواب) سرلوحه سیله معروف اولان شعرنده انسانی پك ایکرنج بر شکل بهیمی ده تصویر ایتمشدر که (بودلر Beaudelaire) او کا غبطه ایتسه سزادر. (حیات)، (نادم حیات) عنوانلی منظومه لری دخی پك بدبینانه و برازه مبالغه لیجه در. (بالعجیله ده بیهوده انسانلرك بو تقاضای عمره قاتلاندقلرینی سؤال محل محل کوریور:

خیر سؤال محل یوقدر؛ صنوف خوارلشی
بو تونه او صوبنا رینك عیفه درکه یاپرسك،
تحفلعه ایتمك ایچون برده اللریله کزر. الخ الخ

دیمیشدر.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-21

١) مابعد

اولا: (ربابِ شکسته) شاعرینک مزاج فلسفیسی بوسبوتون باشقه در. او، اصلا (متافیزیك)

مراقلیسی دکلدر. عقلنک میل فطریسی مابعد الطبیعیات مسئله‌لرینه متوجه کورونمیور. او، تمامیله

اخلاقی بر متفکردر. تفلسف ایتدیکی زمان اعمال بشریه‌یه قطعیاً قیمت بیچر. سائر مابعد الطبیعیه

ایله ذهنی مشغول ایتمز. مشهور آلمان محرر متفکری (فریدریخ نیچه F. Nietzsche) نک دیدیکی

کیبی [redacted] اسکی (جدول قیم échelle des valeurs) ی تمامیله ده کیشدیروب تصحیح ایتمک [redacted] زیاده سیله

ویکی بر (نرخ اخلاقی) دورمق ایجون کلمش بر آدمدر. اوندن طولایی بولوندوغی محیط اجتماع

(قبیاده austère) طاورانیر، هیچ بر قباحتی عفو ایتمک ایسته‌مزدی. بولوندوغی محیط و اخلاقه بحثنده کیمسه

یی تمیز یا شای بیلمه اولدوغندن طولایی بک چوق کیمسه‌لری تنقید ایده بیلیر، کمال صمیمیت و شدتله

[redacted] اوطاسنی [redacted] قورقمازدی. کندی عفت مزاجندن نوعما بر

طرفندن تنقیده معروض اولمقدن قورقمازدی. کندی عفت مزاجندن نوعما بر

آرزو ایتدیکندن طولایی دخی - هرکسی تنقید ایده بیلمک ایچون - فکرینک قصوری و کمالی بو نقطه‌ده بر لشیر؛ چونکه کیشیلرک اوندن

صلاحیت اخلاقیه autorité morale کورورودی. بو اوتونده قوتی و چوقه [redacted] عادی بر

وحشت و نفرتی، [redacted] بو مستثنا وضعیت اخلاقیه سنده ایلری کلیبوردی. [redacted] فکرینک - حدذاتنده - ناصل

طاقم مقاصد حیاتی تعقیب اوغورنده مبالاتسز طاورانانلر، (fanatiques sectaires) ده عد ایدرلر

بر آدم اولدوغنی بیله مدرکلری ایچون (غلاة متعصبه) عادی معنا سیله، ذره قدر بر تعصب

ونظرنده [redacted] قاچینیرلر، صاقینیرلردی. [redacted] عادی معنا سیله

[redacted] دینی حسنه مغلوب [redacted] ویاخود فطرتاً (میستی سیزم Mysticisme) ه مغلوب اولمیدی

- محیطنه نظراً - [redacted] و وضع اجتماعیسی، (شخصیت ممتازه‌سی) (بیزانس Byzance) ده آلتونه آغزلی [redacted]

ژان (Jean Chrysostome

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NOR TB-359-22

(١)

ربابِ شکسته شاعری بوتون بونلردن باشقه بر شخصیت ممتازه نمونه سیدر.

اولا: (مونوتیپیه Monotypique) در. اونده دائما بر توفیقه فکرت وار، وهپ اودر!..

هویتی (عینیت identité)ی هر تورلو احوال وظروفه قارشی عینی چهرهٔ معنویتیله کندینی کوسترن اودر. هله بو قدر عوامل مؤثره‌یه قارشی محافظه ایده بیلمه، بو قدر ده کیشمه‌یه آدم حقیقتاً بر نادرهٔ فطرتدر. هله زمانمزده، یعنی - اساساً موازنه‌سنی شاشیرمش اولان - شو دور فترت وترددده (*) نظراً فکرت کبی بر مزاج، ([redacted] خارقهٔ طبیعت anomalie de la Nature) در؛ دییه بیلیردم، اگر اویله بر شبهه‌یه جداً اینانه بیلسه‌یدم!....

کندیسی دنیاده الک ایی طانیدیغم و - ییک سودیکم ایچون - لاینقطع تتبع ایتدیکم بر [redacted] چهره‌در. اونك ایچون اولا بو خصوصده عرض ایده جکم ملاحظاتك دقتلی بر (تحلیل روحی analyse psychique) محصولی اولدوغنه اینانلماسنی رجا ایده‌رم؛ چونکه هر سویله‌دیکمی اثبات ایتمك ایچون دلائل قویه ابراز ایده بیله جك قدر ایضاحاته بوراده یر یوقدر. (**)

باقیکز، به، بو کیفیتی ناصل ایضاح ایده بیلیورم؛ و [redacted] اونی فکرت بحثنه - نه سببله [redacted] - خصوصات سائره‌یه تقدیم ایچون لزوم حس ایدیورم: [redacted]

فکرت بنم نظرده - فی الحقیقه (خلاف عاده anormal) بر هویت معنویه عرض ایدر.

ایچنده طوغوب یاشامه بولوندوغی محیطده هر شی سریعاً ده کیشدیکی حالده، او، [redacted] فکرینی طورینی، وضعی واخلاقی ذره قدر ده کیشدیره مه‌مشدر. حتی (محیط مطابقت adaptation au milieu) قابلیتندن - همان کلیاً - محروم، غریب فقط (نجیب واصیل noble et aristocrate) بر ترك چهرهٔ معنویتی آرانیلرسه، توفیق فکرتده کوزلنی، به، کوستره‌مم!... ترك دیدم؛ چونکه ترکلك الك بویوك قوتی هر تورلو عوامله قارشی مزاج اصلیسنی محافظه ایده بیلمه سنده‌در. فکرت، بو نقطهٔ نظردن تماميله ترك، و متانت و اصالت مزاجیله ممتاز بر ترك ایدی. محیطنه نسبتله دخی حقیقتاً غریب یعنی یابانجی قالمش بر آدمدی.

اعتزالنه سبب آرانیلرسه بو نقطه ده‌ن باشلامالی‌در. [نه دیمك ایسته دیكمی ایضاح ایچون] [redacted] سزه بر مثال ویره‌یم: [بزده و استانبولده] بعضی آدملر واردر که، [redacted] ایچنده ساکن بولوندقلری محله‌نك یاواش یاواش ده کیشدیکنی و اسکی دمونسی قونو قومشونك طاعیله یعنی حس ایدوب [redacted] فنا حالده حیقیلیرلر؛ [redacted] طوغدقلری محله‌ده

(*) ذم وقدح ایچون سویله‌میورم؛ انقلاب دورلرنده هر یرده هر زمانده حال بویله‌در.

(**) حامد حقنده یازدیغم رساله‌نك آلتنجی فورمه‌سی باصیلیور. اوکتاب تماماً باصیلنجه فکرت حقنده یازدیغم رساله‌یی باصدیرمغه باشلایه‌جغم. اوراده بو دعوالرك دلائل صریحه‌سنی عرض ایده‌جکم.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-23

ودها سائر یرلرده

کندیلرینی بوسبوتون یابانجی کورورلر. [redacted] عادتلرنجه زیاده سیله محافظه کار (conservateur) اولدقلر [redacted] نده
طولابی طرز معیشتلرینی دخی ده کیشدیره مزلر. عاقبت ئه ولرینی صاتوب [redacted] چکیلیرلر. نته کیم بك اوغلنده
فیروز اغادن چکیلن مسلمانلر [redacted] الك زیاده بو حس سائقه سیله اورالرینی ترك ایتمشلر و ایچری چکیلمشلردر.
فکرت دخی اویله یاپمشدر. محیطدن یا واسع یا واسع مرکزه یعنی مادتاً آشیانه، معناً کندی وجدانه
چکیلمکده عینی سببله - مجبوریت حسی ایتمشدر. [redacted] قلم اوطه سنده [redacted] ثروت فنون، [redacted]
سلطانی [redacted] دن بوتون بوتون کندی ئه وینه رجعتی ناصل چکیلوب طوبیلاندیغنی صفحاتیله کوستریر.
بو حالت روحیه، فکرتك مزاج مخصوصنه دائر ایك مهم جهتلر [redacted] ی کشف وافشا ایدر. اولا: بر طاقم
بر نسبیلره صیقی صیقی یه مربوط و صدق وخلوص ایله مؤمن بر آدم اولدوغنی کوستریر. ثانیاً او بر نسبیلره
توفیق حرکتله یاشامق آلشمه و عادات محکم سنه دائما رعایت ایتمکله صفای خاطر طویمسه [redacted] اولدوغنه
دلالت ایدر. [redacted] قولای قولای ده کیشمه ینلرك قوتی، فضیلتی، قباحتی، غرابتی هپ بونده در.
فکرت، صحیحاً اویله ایدی: احکام اعتقادیه سنه، اونك قدر صدق و ایمانله باشی باغلی منور بر ترك
اولادی - بن - بیلمیورم. اعتقادیله عملنی ینه اونك قدر توفیق ایده بیلن بر [redacted] ترکه دخی راست
کلمه دم. شاید ده دقتدرکه مرحومك

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No: 178-359-24

توفیق فکرته دائر یازمق
ایسته‌دیکم بر کتابه عائد
مواد و ملاحظات
تنقیدیه
(فکرته عائد اوراق ایله برلشدیریلملی) در.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-159-25

فکرتڭ سیرته و خالده ادیبه دائر وثیقه‌لر.
فکرتڭ فلان اصطلاحی، حسین حقینڭ کی شعری
بحث اوله دائر ملاحظات.
سیرته دائر بر مجموعه‌ده [illegible] بکا کوندرلمسه اولدیله مطبوع
یاحیلر. بکا قورتوده فاحشله یازمسه و یحیی کمالی
تنقید ایتمسه اولدیغی مهم مکتوب.
خالده ادیبک لیهنده انکلیزجه و علیهنده تورکجه
غزته قطعه‌لری.
سلیمان نظیفک کندی و برادری حقنده یازمش
اولدیغی ترجمه‌حال مختصر، بوکی وثیقه‌لر.

...شعورنده ثه کیلمز بر شخصیت نجیبه ایدی. لکن (کاظمیه غیظ) اولا

[redacted] صلاح حالی، کندیسنک اك بویوك و مقدسی ایده آلی اولدوغی [redacted] بر

هیچ بر اذیتدن، هیچ بر فداکارلقدن ده چکینمدیکی حالده، شدید الانفعال و مفتون خیال اولمسی

یوزندن، بیك چوق دفعه‌لر نومید اولمش، و نهایت مأیوسیته دوشمشدی. اك مقدس امیدینی پایمال

ایدن، عنادینه آیقیری کیدن آدملره فکرتك غیظی بر آز طبیعی ایدی. مأیوسیتنه، محزونیتنه اونلر

سبب اولمشدی. بویوك بر حس انسانیتپرورانه – سقوط خیال ایله – فوق العاده بر غیظ [redacted]

صورتنده جلوه نمون اوله‌بیلیر. ایشته (قهقهه‌ٔ یأس) شاعرنده اویله اولمشدی. اونك ایچون

اطرافنده مدهش بر بوشلق [redacted] حس ایدیور، و میل معالی استعدادندن کلیاً محروم اولان

انسانلری: (بوتون آفاقی استیعاب ایدن او بوشلقده ناشزن خیاللر) کبی کورویور، و

(هیچ بر بندن خوار و مستثقل) بولویوردی. فکرتك اصالت روحی اقتضاسندن اولان آریستوقرات

حسیاتی، بو (ناشزن سفالت معنویه) دن او قدر ایکرنیور، حیثیت موجودیتلری بر هیچلکدن

عبارت اولان او کتلهٔ عاطله و خیالت باطله‌یی او قدر حقیر بولویوردی که اونك بو ماهیت

سفلیه‌سنه قارشی [redacted] یالکز غیظ افشان اولمق دکل، بعضاً ده (نادم حیات) اولویوردی.

آرتق حس ایدیوردی که بو [redacted] (قره طوپراقدن مضیق ذلتدر) بو جماعت، کندیسی ایچون بر

(غیای وجود) در.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-26

٣ عقلك دلالتی

حامدی (بدبینلك pessimisme) كرداینه كوتوردوكی حالده، كوكلنك شهادتی، ینه (نیكبینلك optimisme) عرشنه اصعاد ایدییور. حامدده - یكدیكرندن ممتاز - برقاچ كشی وار. بو فوق العاده آدم (polytypique) بر شخصیتك كوزل بر نمونه سیدر. اونده بر چوجوق روحی وار كه عالم مادی یی [حامد] اونك شیره و شاطر كوزلریله كورور. فقط باشلیجه ایكی شخصیت معینه دها وار. بری متفكر، دیكری ده شاعر مشهور در. برنجیسی (آجی حقیقت)ك - یعنی كیدوب كلمه مك قضیه سنك! - مدافعی در. حامد بوكا اینانه جق كبی بر وضعیت آلیرسه (نیهیلیست nihiliste) كورونور. هر شیئك (هیچ nihil) اولدوغنه بیانه قناعت ایدر؛ و یأس عدمله (پهسیمیست) اولور. ایكنجیسی (طاتلی بر خیال)ك - یعنی حیات ابدیه نك - مفتون و فسونی در. حامد بو فسونه طوتولونجه مؤمن اولور؛ هم بر (عالم الهی théologue) كبی دلیللر ترتیب ایدر. [اووقت] اعتقادی [ده] تماماً (مذهب حنیف orthodoxie) اوزره تجلی ایدر. و بالطبع او [آنده] (اوپتیمیست) در. لكن بو تأثیرلرده آزاده قالدیغی نادر زمانلرده، (...) (une mentalité sceptique) در. مزاج طبیعیسی بودر ظن اولونه بیلیر. شبهه دن احتراز ایتمز. بالعكس، - بركیجه قوه‌سی نك اقشام ... چیقوب طولاشمقدن حظ ایتدیكی كبی - حامد دخی شبهه‌لرك ایچنه طالوب آز چوق محترزانه اوچوشمیی سور. [الده رینه وال حكیمانه ملاحظاتی بو چیره‌لرده كندیسنه ملهم اولور. فقط اونلرك هیچ ده منفی در.]

ال غامضه مسائل ما بعد الطبیعیه ایله ذهنی اشغال ایتدیكی حالده (اعمال بشریه actions humaines) حقنده تفلسف ایتمكی سومز. (فلسفهٔ قیم la philosophie des valeurs) ایله ایشی یوقدر. اونك ایچون هر شیئی خوش كورور، قولای عفو ایدر. الی آخره!...

حالبوكه مرحوم فكرتك فلسفه سی تماماً بونك عكسی در. رباب شكسته شاعر بلیغی اصلا متافیزیك مراقلیسی دكلدر. او تماميله اخلاقی بر متفكردر. اعمال بشریه‌نك جمله سنه قطعیاً قیمت بیچر. اونك ذهنی اشغال ایدن فلسفه (فلسفهٔ قیم) در. او - مشهور المانیه محرر متفكری (نیچه Nietzsche)نك دیدیكی كبی - اسكی (قیمتلر جدولی échelle des valeurs)نی تماميله ده كیشدیروب تصحیح ایتمك [و امور اخلاقیه یه یكی بر (تاریخ) ویرمك] ایچون كلمش بر آدمدر. مزاجنك، اخلاقه و حركاتنك

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NoRTb-359-27

٤

— هیچ شبهه کوتورمه یه — علویت (— خلوه عندنده او نه دینی مرعی و معتبر اولاله —) واصالته رغماً ناسك اوکا قارشی ناخوشنود و کریزانه
طاورانماسنه سبب ده بودر؛ یعنی رسمی نرخی بوزوب هرکسی راحتسز ایتمه سی در.
منقد اخلاقه وضعیتی آلانه فکرنك (قیباقه austère) طاورانماسی و قصورلری عفو
ایده مه مه سی ده بوندن ایلری کلیور. کندیسنك — حسب البشر — قصوری بواوغورده تیتیزلکی و فرط تعصبی ایدی، فقط، بو فکرنك یوزینی قیزارته جق دکل، آغیرده جق بر قصوردر.
بو آدم، (رواقیه stoïcisme) مذهبنه سالك و فوق العاده بر (حس حیثیت = sentiment de dignité) یه مالك اولان اسکی روما لیلر من اجنده طوغمه وقور
و ناموسلی بر ترکدی؛ اونلر کبی ناموسی قیدیله یاشار؛ کیمسه یه منت ایتمک ایستمز؛ اداره
عالمده نه اولورسه اولسون کندی وجدانینه (کندی عرفاننه سعادت حریتی تأمین ایدر،) کیمسه نك حضورنده اکیلمز بر شخصیت
نجیبه ایدی. فقط اوندن طولایی ده بك خشینه دی. و دائما بویله یاشادی. اونده بر قاچ کشی
دکل، هیچ ده کیتمز بر شخصیت بارزه واردی. فکرته تماما (monotypique) بر نمونه در.
پرنسیپلرینه ده قویاً ایمانی واردی. او درجه ده که اونلرك صحت و حقیقتنده ذره قدر
شبهه ایده مه مشدر. اونك ایچوندرکه (آمنتُ Article de foi) سنی غایت
ساده و (نصّ قاطع کبی dogmatiquement) سویله یوب مناقشه ایتمه مشدر
(علوی و منزه بر قدرت کلیه) یه صدقه ایله ایمانی واردی. بالذات استنطاقه ایتدم
مناقشه ایتدم. امینم!.. لکن اونی اوزوندن اوزادییه مابعد الطبیعیاتك
طولامباج یوللرنده آرامامز.

بر اورومجك کوتورور حقه منی!..

دیر، واوقیصه یولدن کیتمکی ترجیح ایدردی. لکن دیدیکنه ایناندیغی و جهله یاشاماغی الك
بویوك بر وظیفه و مقتضای آدمیت بیلیردی. حتی قصوری ده اساساً بوایدی.
• بویله طوغرولق نامنه اظهار ایتدیکی قیبا قلقلك، و خشونتك دخی بر
نوع (تعصب اخلاقی) دن نشأت ایتدیکی بر کوله — مقام تنقیدده — اوزون اوزادییه ایضاح ایتدم.
(تعصب، نه ایچون اولورسه اولسون بر قصوردر. ممدوح اولهماز. خصوصا تعصب اخلاقی یی،
خلوه، تعصب دینی دن زیاده نفرتله تلقی ایدر. چونکه هرکسك اخلاقده مبالاتسزلغی

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NORTB-159-28

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-29

امورنده ده‌کی مبالاتسزلغندن زیاده در. بونی هرکس حس ایدر و منقدینی خوش کورمز. سنی هرکس بکلیور؛ فقط بنم کبی چوق سون آزدر. قوجه سعدینک بیتنی خاطرله:

اذا رأیت اثیماً کن ساتراً و حلیماً،

یا من یقبح لغوی!. لم لاتتم کرماً ؟!

خطابنه منتهی اولمالی. انسانلری بن سندن چوق ایی طانیرم. چونکه هر تورلوسی ایله صمیمیاً کوروشورم. کوروندکلری قدر فنا دکلدرلر. هله عفو ایدیلیرلرسه دها ایی اولمغه استعدادلری ظاهر و محققدر. سن هیچ عفو ایتمیورسک؛ هله کنجلری عفو ایتملی سک. قصور کنجلکک حیاتی، الک ضرورتی و کنجی زوزکلکلری ده مقصودی سیئاتی در.] دیدی ایدم.

قاطی

[بن ده کنج اولدم. بنم هیچ اویله سیئاتم یوقدر!] دیه جواب ویرنجه:

[اصل قباحتک او یا ایشته!.. سن اسکی زمان کبار قیزلری کبی یاشامشسک. کنجلکنده کنج کبی یاشامامشسن!.. اوندن صوکره بر مهم نقطه دها وار: اوروج طوتمه ایی در. فقط اوروج طوتیورم دیه تیزلک، خوینلق ایدیورده اوکا کلنی خاشلامه ایی دکلدر. سنک تیزلکی، بویله بر ثریاکیلکله بکزتیورم.] دیدم و بالالتزام، اصرار ایتدم. مقصدم کندیسنی هیجانله کتیروب سویلتمک ایدی. اووقت، چوق کوزل سویلردی. تیزلک سسی لطیف، براق برادا کسب ایدر، و بوتون حسیات علویه سنه بر ترجمان بلیغ اولوردی؛ و او زمان آکلاشیلیردی که غایت ایی قلبلی، هرکسی ایچون خیرخواه بر آدمدر؛ تیزلکی، یالکز سیکیرلیلکندن، حتی ایچ صیقینتیسندندر. اووقت سویلینز، حرارتلی سویلیش و او سایه ده بوشالیردی. حال طبیعیسنه رجعت ایدردی، اوندن صوکره آرقه ایچ شاقالر، نکته‌لی سوزلر ایجاد ایدر و کندینه مخصوص (اختلاجی *Spasmodique*) قهقهه‌لر ایله کولر کولردی.

حتی بنم بو ملاحظاتمه قارشی ده اویله یاپدی: بوتون سوکیلی امیدلرینی تمثیل ایدن کنجلکی نه قدر اصیل و علوی بر فاصیه ایله کورمک ایسته دیکنی، اوکا قارشی آره صیره شدتلی تنقیدانده بولونماسی فرط محبت و مربوطیتندن ایلری کلدیکنی، مؤثر بر صمیمیتله، علوی بر بلاغتله بیان ایدرک ینه نقطهٔ نظرینی مدافعه‌ده اصرار کوستردی. صوکره بردنبره طوری ده کیشدی، رنکی ده کیشدی، شمائلی ده کیشدی.

[اونلر بنم عائله‌مدر. بن بوتون محبتلرمی، امیدلرمی، امللرمی اونلره ویردم. ایسته‌مم که ضایع ایتسینلر. بن نه قدر سویلنسم حقم واردر!.] دیرکن بوتون کنجلرک بنمله اوراده حاضر بولونماسنی ایستردم. فکرنک اونلر ایچون نه خیرخواه، نه محبتلی بر بابا، بر بویوک قرداش اولدوغی

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-80

قورورلردی.

مع مافیه بو سوزی متعاقب براز توقف ایتدکدن صوکره، تبسم ایتمکه باشلادی. همان بر ظریف و شتحکار سوز بولمشدی:

[اوت!. بن حقلی یم، فقط مبعوث وکیلم!.. حقمی مدافعه ایده میورم. خصوصا سنک کبی چکه سی قوتلی، آتاقه بر دوسته قارشی!..]

دیر دیمز ایکیمز ده قهقهه لرله بحثه نهایت ویرمشدک.

او زمانه، فکرتک تیتیزلکنی مشهور (قارلایل Carlyle)ک تریالیلکنه بکزه تمک ایستردم. حالا ده او ظن اوزره یم. مادی معنوی راحتسزلقلرک بونده دخلی واردی. یوقسه اساساً و فطرتاً پک اییی، حتی شن و شاطر و هله چوق خیرخواه، و معنویت نزهه سی اطرافنه ساری و نافذ بر آدم ایدی.

اعتراف ایله سبب بنه سجیهٔ عقلیه سی اقتضاسی در؛ ده یه جکلم. غریبدر اما باقیکز ناصل دوشونیورم؛ فکرتک، شبهه‌جی سوفسطی، بیلمزدی؛ [بو ادعا] اهمیتنی تقدیر ایتمزدی دیمک ایسته میورم. پک اییی بیلیردی. [لکن] یالکز شبهه [illegible] منطقه سنده - ولوکه تحقیقات ایچون اولسون - چوق اوطوروب قالمقده ایچنده دوشونمکی سومزدی. قطعی بر فیلسوف، کسکین و تراشیده حقیقتلره مفتوندی. (ایناغه احتیاجی اونده اوقدر شدید بر آتش ایدی که دائما روحنه نوردن هاله لرله تأثیرینی [illegible] کوسترمشدی.

[illegible] بو احتیاج [illegible] جک شوقی امنیتسزلک ایله متناسب در. امنیتسزلک دخی شبهه دن کلیر.

فکرتک بو عنوان ایله یازمش اولدوغی شعر، قیمت ذاتیه سی اعتباریله بر الماس پارهٔ بلاغت اولدوغی کبی، کندی روحنک (وضع طبیعی disposition naturelle)نی پک اییی کوستر[illegible]، غایت مهم [illegible] و پسیقولوژیه بر وثیقه در.

بو کوزل شعری هرکس بیلدیکی ایچون تکرار بوراده ذکر ایتمیورم. فقط دقت بیورلسون: عالم خارجی ده فکرتی هر طرفی قاراکلق کورونده ظلمت قبره بکزه تینجه، یعنی خارجه قارشی امنیتسزلک و اشتباه عذابنه طوتولونجه، کندی وجدانه چکیلیور. اوراده [illegible] بر نور ایمانه بولویور، و انجق بویله کندی وجدانه (طوپلانمغه recueillement) صورتیله امین، [illegible] حر، مطمئن و بناءً علیه مسعود اوله بیلیور ایدی.

حیات معنویه سی ایچون وجدانی نه ایسه، حیات اجتماعیه سی ایچون ده (آشیانه) او ایدی. روحی صیقان بو خارجی قاراکلقلردن قارشی ایچنه چکیلیور [illegible] حرم آزاده یاشانه بیله جک بر یر!..

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

بو (چلبیلکده) لك یاکلشه آکلاشیلدی. عادی معناسیله (تارك دنیالق) کبی بر حال ظن ایدلدی.
حالبوکه هیچ دکلدی. دنیاده فکرت قدر تارك دنیالقدن حظ ایتمیه جك آدم اولماسه ... بالعکس
آشیانه هرکس کیده بیلیردی. فقط فکرت خصوصاً سوکیلی و ممتاز دوستلریله عائله افرادی کبی اوراده
یاشامقدن زیاده سیله ذوق آلیردی. هپ اویله یاشاردی. فقط عادی معناسیله (صالونده
آدمی) هیچ دکلدی. حالبوکه حامد بك اویله در. مع ما فیه فکرت [illegible] تعبیر صحیحی
ایله بر (جنتلمن Gentlman) دی.

بو قیصه و مختصر نوطلرله - مرحومك دوستلری - شمدیلك قناعت بیورسونلر. بونلر
بو اصیل آدم ایچون یازمقده اولدیغم بر رساله ده اطرافیله [illegible] ایضاح و اثبات
ایدیله جکدر. فکرتك فلسفه سنده اخلاقی و اجتماعی بر ماهیت اولدیغی دخی
اسبابیله شرح و تعریف اولونه جقدر.

(نیچه Nietzsche) نك [illegible] الك مشهور اثرنده (مُبدع le créateur)
[illegible] عنوانلی بر مقاله وارکه فکرت ایچون یازلمش کبی در. اونی کله جك سفر
بو مجموعه ده نقل و تفسیر ایده جکم.

شمدی یالکز شونی اخطار ایله سوزه نهایت ویره جکم که:
فکرت قدر معنویتی (آهنکدار harmonieux) شخصیتی یکپارچه بر آدم
ترکلر آره سنده کورمه دم. اسلوبی کبی هویتی دخی منقح و ممتاز در.
صوکره امینم که فکرتك یادی یاشادقجه خلقك اوکا محبتی آرته جق و نهایت هرکس
اونی ایده آل بر [illegible] کبی کوره جکدر. چونکه معاصرلرینی حقسز و یاکلش ملاحظاته مجبور
ایدن [illegible] انفعالات نفسانیه - زمان ایله مضمحل اوله جق و [illegible] علویه
مفتون اولان انسانیت اونی اوزاقدن دها ایی کوره جکدر.

[illegible]

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NoRTB-159-31

مقبره ... ویله یا یموره

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-32

حتی هویتنی محافظه ایده بیلمك ایچون بو آدم – سیاسی، اجتماعی، اخلاقی، روحی – بر سورو
عوامل و مؤثرات ایله مادام الحیات بوکوشمه و حقیقتاً (غولانه gigantesque) بر قوت
صرف ایتمشدر. بو نقطهٔ نظردن باقیلیرسه خارق عاده بر قدرت معنویه ایله مجهز اولدوغنی
تسلیم ایتمملك و بوقدر یره هدر اولدوغنه آجیمامق ممکن دکلدر. اساطیر اولینك روایتنه
کوره عناصر و قوای طبیعیه ایله دوکوشن (دیولر titans) فکرتك کبی منبه مزاجلرك بك
مبالغه‌لی و خیالی بر طاقم تصاویر تمثالیه‌سی در. (قهقههٔ یأس)ی اوقویوکز!.. شاعرك –
زمانهٔ مستقبله بالضروره – التزام ایتدیکی (بیان ضمنی) یی لایقیله معنا ویریکز!... دیدکلرمی
تصدیق ایدرسکز. (هیکل سعی)ی دقتله تتبع و تماشا ایدیکز!.. او (موحش، مقترس هنکامهٔ
ظلمتده، بر ستونه آهن او ستنده لاقید و علوی بر نظر ایله باقان هیکل)ی طانیرسکز!...
(اکیلمك بیلمیین بر چهرهٔ مغرور و منتقم) هر شئدن مهجور، بی خواب و بی‌راحت، غیظ افشان
طوران و (هیچ بر برندن خوار و مستثقل کزن خیالتلری مدهش و –) غیظ افشان اولدوغی
نسبتده غیظ انکیز – بر نظر حقارت و (اهمال dedain) فیرلاتان اودر؛ او نظر التنده
نه ذلیله بر چوق کشیلرك نفرت ایتدیکی فکرتدر.

فکرتك درشتئ معامله‌سنده کورولن فضیلتی و قصوری – منشأ معنویسی اعتباریله – تعریف
ایده بیلمك ایچون بو نقطهٔ مهمی لایقیله شرح ایتمکلکم ایجاب ایدر:

شبهه یوقدرکه بنلکنك حیثیت مستثناسنه بو قدر اهمیت ویرن آدم، هویتنی بهمه حال محافظه ایتمك
ایستر. بونك ایچون لازم اولان (قدرت معنویه énergie morale) یی کندی روحنده بولونجه
هر تورلو عوامل مخربه‌یه قارشی مجادله و مصارعه ایتمکده ده ضبط نفس ایلیه‌مز. محققدرکه بویله مدهش
و دواملی بر کوشمه، انسانده (حیثیت dignité) حسنی اویاندیریر؛ حتی بو شعور، اکثریا
غرور صورتنده جلوه نمون اولور.

اسکی (رواقیون les stoïciens) ك پسیقولوژیسی همان بو ایدی. یالکز اونلرده غیظ حسی
یوقدی. فکرت، طور اخلاقیسی اعتباریله تماماً (ستوئیق stoïque) دی. اسکی رومالی مزاجیله
طوغمشه، ناموسلی، وقور بر ترکدی. اونلر کبی حیثیتنه قیدیله یاشار؛ کیمسه‌یه منت ایتمك ایستمز؛
ادارهٔ عالمه اولورسه اولسون، کندی وجداننده، کندی عرفاننده سعادت حریتی تامین ایدر؛

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-33

ما بعد

اولا؛ رباب شکسته شاعری بوسبتونده باشقه بر شخصیت ممتازه‌یه عونه سیدر. هویتنی، (عینیت identité) نی بوقدر محافظه ایده‌بیلن، بوقدر ده کیشه‌مه‌ین آدم، حقیقتاً بر نادرهٔ فطرتدر. هله زمانمزده ـ یعنی اساساً موازنه‌سنی شاشیرمش اولان شو دور فترت و تردده ـ نظراً فکرت کبی بر مزاج (غلط طبیعت anomalie de la Nature) در؛ دیه‌بیلیردم، اگر اویله بر شیئه اینانه‌بیلسه‌یدم!.. مع مافیه تجارب علمیه‌مزدن ده استنباط ایده‌بیلدیکمز پک قیمتلی بر احتمال وارکه بوکبی (تتبعات روحیه études psychologiques) ده بزه رهبر اوله‌بیلیر: پک ایی بیلیرزکه یکنظرده غلط طبیعت کبی کورونن خارقه‌لر، طبیعتک اک اینجه، اک (ingenieux فطینه) مآلی هویتنی تمثیل ایدر بر طاقم آثار نادره‌در. اونلری تعریف و تفسیر ایده‌بیلمک ایچون دها خصوصی (spécifique) بر قانونه کشف ایده‌بیلملی‌در. عمومی قانونلرک استثناآتی انجق بو سایه‌ده غلط اولمقدن قورتاریله‌بیلیر.

اوت!. فکرت یکنظرده (خلاف عاده anormal) بر (انموذج type) در. ایچنده طوغوب یاشامش اولدوغی محیطده هر شیئک ـ پک ترتیبسز و موازنه‌سز بر صورتده ـ ده‌کیشدیکنی کورمش و بوتون او تبدلات واقعه کندی ایده‌آلنی ییقمش اولدوغندن طولایی البته ده‌کیشلکلری فجیع بر صورتده حس ایتمشدر. بونکله برابر بر ذره قدر فکرینی، طورینی، وضعینی ده‌کیشدیرمه‌مشدر. (محیطه تطابق adaptation au milieu) قابلیتندن کلیاً محروم، غریب فقط (نجیب noble, aristocrate) بر ترک چهرهٔ معنویتی آرانیلرسه توقیعه دک کوزللی‌بیله کوستره‌مم؛ ترکک اک بویوک حقیقی قوتی هرتورلو [illegible] اج اصلیسی محافظه ایده‌بیلمه‌سنده‌در. فکرت بو نقطهٔ نظردن تمامیله ترک و متانت و اصالت مزاجیله ممتاز بر ترک ایدی؛ محیطنه نسبتله حقیقتاً غریب یعنی یابانجی قالمش بر آدمدی.

بنم انطاکیه طلبه سنه جواباً اوراده ادبیات خواجه‌سی
علی علمی یه یازدیغم مکتوبم که تصریحات و ایضاحات
ایله طولودر.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-34

Here are two quatrains, in original and the translations from Bābā Tāher, Persian poet who flourished in 11th Cent. A.D. He was a writer of quatrains in the dialect of Hamadan:

Chi khush bi mihrabani az du sar bi

Ki yak sar mihrabani dard-i-sar bi

Agar Majnun dili-shurida-i dasht

Dili Layla az un shurida-tar bi.

~~Translation:~~

How sweet is love on either side confessed

One side love is ache of brain at best

Though Majnoun bore a heart distraught with love,

Not less distraught the heart in Layla's breast.

Vishum, vashum, azin ālam badar shum

Vishum, az Chin u Machin dir tar shum

Vishum, az Hajian, Haj bi-pursum

"Ki i diri base, yā dir-tar shum."

~~Translation:~~

Out of this world I will arise and fare

To China and beyond and when I am there

I will ask the Pilgrims of the Pilgrimage,

"Is here enough? If not, direct me where?"

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NoRTB-359-35a

٥

هاتف اصفهانی‌نک
مشهور ترجیع بندینک
نظماً انکلزجه ترجمه‌سیدر

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
NORTB-359-35b

Hâtif-i Isfahânî'nin ünlü "terci-i bendi"nden

Here are a few lines from two successive strophes of a very celebra tarji band by Hatif of Ispahan who was a Sufi poet and flourished towards the end of the 18th. Cent. This poem contains six strophes, separated by th above refrain, and contains in all 148 verses:-

O heart and soul a sacrifice to Thee,

Before Thee we have an offering free,

The heart, Sweetheart, we yield as service meet,

The soul, O Soul, we give right cheerfully.

Scarce from Thy hands may we preserve our hearts,

But at Thy feet surrender life with glee,

The way to Thee is fraught with perils dire,

and Thy love-sickness knows no remedy.

Eyes for thy gestures, ears for Thy commands,

Servants with lives and hearts in hands are we.

Would'st Thou leave peace? Behold our hearts are here,

Would'st Thou have War? Our lives we offer Thee.

- - - - ***********************

HE is alone, beside HIM there is none
No God there is but HE, and HE is ONE.

- - - - - ***********************

From Thee, O Friend, I cannot break my chain,
Though limb from limb they hew my trunk awain,

In Truth, from us a hundred lives were meet;

Half a sweet smile from Thee will ease our pain,

O Father, cease to caution me of Love,

This headstrong son will never prudence gain.

Rather, 'twere meet they should admonish those,

Who 'gainst Thy love admonish me in vain.

Well, do I know the way to Safety's street,

But what can I who long in bonds have lain?

****

HE is alone, beside HIM there is none.
No God there is but HE, and He is One.

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-36

3. A Bektashi was listening to a Hodja preaching about God. "God is not in space or time" said the Hodja "He cannot be seen or felt, He is everywhere and yet is indivisible" ~~The Bektashi~~ Approaching the Hodja the Bektashi whispered "I have understood the import of your words, I know that you wish to deny the existence of God by attributing him this contradictory qualities. Say so plainly, for these thick-headed people are incapable of making any deductions.

(4) There ~~was a very~~ lived a very old and dirty Bektashi once. He was a very witty man, and for this ~~the~~ reason the wealthy used to invite him to their homes. One day the Grand Vizir invited him to dinner. But being too dirty to sit down to meal the Grand Vizir said "I have prepared some hot water for you Father Bektashi, wash and get a change of clothes and you will feel better. "No" said the Bektashi "that will never do, this body is entrusted to me and its maker made it of mud, it will be dangerous to tamper with water."

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-379

(5) It is not lawful for moslems to ~~drink~~ take strong drink. There is however a sect that does not keep this law. One day a Bektashi - one belonging to the above mentioned sect - was listening to a preacher holding forth against strong drink. In order to frighten his ignorant listeners he told them of the punishment these would suffer after death. "When they come before the Almighty on the day of judgment" he said "they will have a row of bottles dangling round their necks." The Bektashi thereupon inquired whether they would be full or empty. They will be full of liquour" replied the preacher. "Thank Heaven" said the Bektashi "That means we will have liquour there as well!"

(1) Nassaradin Hodja being unable to read the calender hit upon a very ingenuous method of determing the day of the month. He got hold of a pot and every day used to put a pebble into it. One day his son discovered this pot of pebbles and added two handfulls to his fathers collection. Some friends happened to inquire the day of the month from the Hodja. "Wait" he said "I'll consult my calendar," and going to the pot he began counting the pebbles. He counted 280, but this seeming too great a figure he reduced it to a half. Going back he said " It is the 140th day of the month gentlemen" His friends burst out laughing. "Well you should be thankful" he said ". That I did not give you the date the pot indicated."

---

(2) There once lived a Bektashi near a mosque. He was a shoemaker and had worked in the vicinity of that mosque for 40 years. One morning on hearing a noise in the mosque he peeped in to see what the matter ~~might~~ was. To his amazement he found two Hodjas chasing and beating a dog. On asking why they were beating the dog he was told it was because it had entered the mosque. "He is only an animal and knows no better" replied the Bektashi "I have worked here for forty years, have you ever seen me enter the mosque once in all those years!"

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No RTB-359-37b

توکل قیلغان اویغور الفباسی

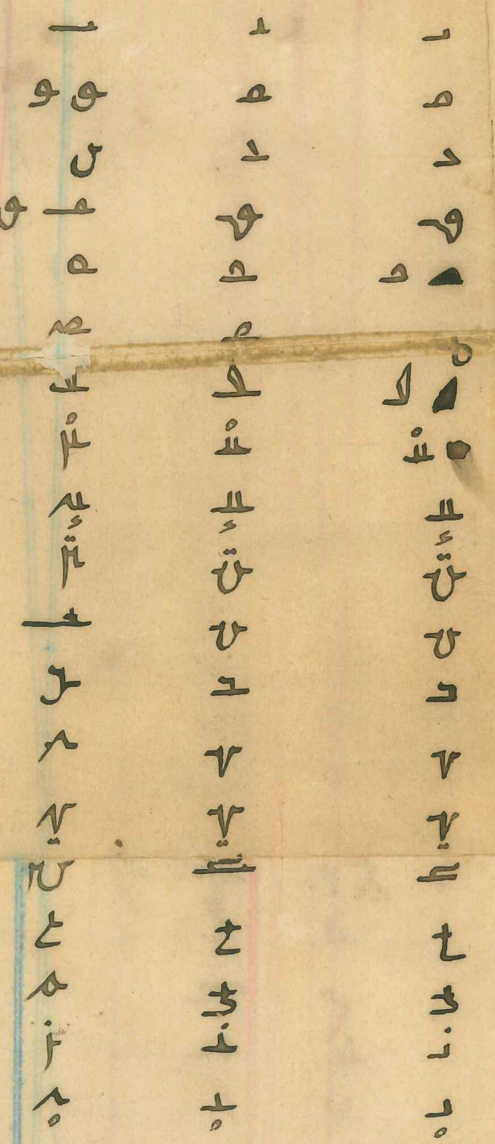

a e	آ أ
o œ ou u	او
i y	ى
p b f	پ ب ف
v	و
t	ث
d	د
ha	ح
ấ ayn	ع
g k ch	غ ق خ
(K) c.	ك
r	ر
z s ç	ز س ص ض ظ
sch	ش
tch. dj.	چ ج
l	ل
m	م
n	ن
h	ه

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No LTB-359-38

CHEMIN DE FER TERRITET-MONT-FLEURI

HOTEL MONT-FLEURI
SUR TERRITET

ERNEST REISS
PROPRIÉTAIRE

Territet, le ....

Gare d'arrivée et Débarcadère des Bateaux: Territet.

محترم فیلسوف دوقتور رضا توفیق بك افندی

مع الاسف آجی خبرلر
آلدم . شوله کمی‌تا وفاتی بکلك تکرت ترفیه
ذات دالاتکه ابریکه تخط ثنی ترفیه تکرت
طاغیلیر .
اولی جوجه رضا ...
وجدانی وقوانینی متقابله یی محیث ... آراکز دها
اتمامك ... ترکه دها اجنه الامام متقیز منا
ده عقل ... شیمدی احترامات ... تغذیه ...
اعاظم جولکدی شناعت ... کتاب ... بلدیکه
بك الی ...
رقابت زماننده ... کمتلره ... دعاوتی
... بعیدیز ... کمنده ... طغیان ایله مك ... اتیرکدی ...
ده اندرکی داوالار ذات ... اعاظمیه ...
ابدیدر ... لیدیر .
... الحمد ... مقلدلر ... قالانه ... کریم
اولا سکز ... مثوبه ... دقابلیه ... دها مصر ... زمانه ...
ابدیمکه ...
... صداقیه ... خوشنا ... ده ... جوق ... محتسب کز ...
باقی قالانه ...

۱ ایلول ۱۹۱۵

[signature]

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No: RTB-359-299

کاتبی خلیل

بك. مکتوبی قاتی

تلقی ۳ ایلول ۱۹۱۷

RTB-359-39b

۲ / کانون اول / ۹۴۶

محترم استادم افندم :

اوقور - یازارلره آنالدی بزم دیارده . برلسنك دیدیکی کبی بس - اوله ن حقی غالبا عثمانلیجه به بزه توركجك اوزره آوروپاده پروفسورلکله جلا .

۲۵ سنه‌در دائمی بر صورتده تغذیه‌سنه بیتسه انتیکم و بیجیسنی ایدیدیکم توقیعه فكری توقود ایدرم . اینجه‌لدیکم منظومه‌لری آنجاجه فکر باقیمندن کوریکه بیلیرم .

تحقیقنده آریجه توضیحه فکرت توقولله تأسیسنه لزوم حاصل اولدیغی قناعتنده‌یم . حالی آدی « توضیحه فکرت » اولان بر اوقول دیوه ایسته‌یوردم . مع التأسف اوده اولمدی یا ...

منظومه‌لریله بر قاچ یرنده خاطبیندیغم اولدی . دوشوندم ، طاشیندم ، قارادم صوردم - دیدیم آه - بر اوقور - یازارده استلاعیم . او سببله سزه مراجعت قرار ویردم . استوحلی یاپوریسی اولمازسه‌کز جواب ویرمك لطفنده بولونورسکز ظن ایدرم البته بو امیدله سزی تعجیز ایدیورم .

۱. - « بابامی ... آه » منظومه‌سنده :

توملك حیاتی تازه‌لیه‌جكدر : برتوملسه‌ك
افقار اولور ؛ حیاتك مشخص فكرتك
برجمله تكاملی ... هر فكر مشترك
برجسدیدر ، اونكله تجسید ایدر بو هیئتك
ذات بی نهایه‌سی ، ذات نامی ؛

كوزنك ، خلاصه‌سی ، فكرتك ده مقاصدی . دیه بر پارچه وار .
بوراده نه دیمك ایسته‌مشدر . ایده‌آلیزمك حاصل بر قناعتی تبلر ایتدیریور -

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No: RTB-359-40

آلتنجی سطرده‌کی «افکار اولور» کلمه‌لری یوقسه «انکار اولور» می اولاجقدی.
اویله ایسه آکلایه‌مدم. بوندن مقصد یا احتفار شیاری ایجاب ایدرسه اولدیغی
گبی قلبه درج ایده‌جکم. بو کلمه‌ده ایده‌میسکز؟

٢. — «رحمتک قارشیسنده» منظومه‌سنده «— ایشته بو قرار بر هیکل غبار و
مشت... ای رب منتقم» دیه دوام گوسترلن بو عباره ایله قارئی اوسته نه
اشارت ایتدیکز، قناعتم وار دیدم. [انکله بر ظلمت وار ایدیه دیده تشکل استحاله‌لی
بر وادیده...] اولارق ترجمه ایتدم. نه بیوریرسکز؟

٣. — جناب شهاب الدین — رباب شکسته می ایدی — ٦ نومرولی آشیانه مجموعه‌سنده
«توقیف فکره» آدلی منظومه‌سنده:

ای فکر مستهزئ زشتی،
پیشمده قنادلیک، او پناگاه ملاحت..
آچدک بزه بر باغ بهشتی
غیبی صفا یقدن یارانه یسه شبت! دیه دوام ایدن منظومه‌نک

ایلک سطرلرینک معنی و مفادینی ایستیورم افندم. برچاره بر رأی گلدیک سوکدوم
و کوکی استادم.

٤. — «سیسی» منظومه‌سنده «انسانده مشو ناتکورلکله ملبس ایدیه آواز»
سطرلرنده «ناتکورلکله» کلمه‌سی دوغری میدر؟

٥. — «مساجده قارشی» منظومه‌سنده‌کی «ای رابت منفور ای آپید احمری»
دیه باشلار. بو خطابکلکه حس آلتنده و نه زمان یازمشدر؟

٦. — [ایش اوزانه‌من عنوانیت] «حرب مقدس» باشلقلی و «ایواه باناده آشتعیر
سودنمی آلاده» دیه باشلیان بر دوزینه منظومه وار. بونلی «توقیف فکر» کبیدر،
ویوریلر. بونلرده اسلوبنده اوکا عطف ایدنسه بیله معنی و فکر اعتبار ایله دگلدر.

RTB-359-41

دییوردوم . نه دییورسکز . البته سزه مشوقک تمامنی گوندره بیلیرم .

افندم یوز بولورسه‌م مشدیلیا یوقده .

توفیق فکرت حقنده حاضرلمقده اولدیغم کتاب خیلیجه بیوک بولنمقده در . اونک کوستره‌جک اثرلری بر جمعیت احتیاجی اولورسه تصنیف ایتمامقده‌یم . مشابه وجه اوبیوك تفکرله مشدیه قدر سایه‌سنده‌کی باقیمنده علاقه‌دار اولدی . بر آزده اونکله علاقه‌دار بولونمق ایستیوردوم . حقیقتده بر علویت و بزم گبی بر انسان اولمق ایتیجه اولان توفیق فکرتك حیاتنی تماماً بزلرده باشقه و بزلره کچی بر وقت بازده‌لکی ایچینده ... او ، دائما انسانه دوستی اولمق موقعی آلمقده‌در . بو سببله کتابك آدی «بویوك انسان» اولمق حقده . کتابده اونك شخصیتی ، تفکرلرینی ، زیاتی ایطلرینی ، بریشینی ، عقیده و وجدانینی ، ایدئالیزمنی ، ملت و وطن تلقیلرینی تدقیق ایده‌رك و اثرلریله اوی بر بحثده اونله شعرلرینی منظومات بیانه ادخال ایدرك ترجمه و شرح ایله حقیقتده بولونه‌جغم . وجدانی بالخاصه تحلیله بر یوکم ، بوگونکی گنجلك اوی لمالینه بیلمی نقطه نظرندن تحلیل ایده‌جگم . حرمت ایتدیگکز بر آرقداشکزك حقنده‌کی تمامده یا کسمه اولمامق چالیشه‌جغم . بوکا امکانه قطعاً دگلسه مشقتده‌کی مقصدك مخلوق حصل اولونسه . زیاده‌جم بر باشقه‌سی داها ایینسنی یاپسه دیره‌جگم .

شخصاً بنم ده دوستم اولان مرحوم رفعت جلال بگك آچیقه مکتوبنده «عبدالحق حامد و ملاحظات فلسفیه‌سی» دگرنده بر تقیدی بزده توفیق فکرت اچیق . حاضرله‌یشکزی وعد ایدیورسکز . — هانی ، نره‌ده ؟ دیه الیسترکه متعاقبه وقایع دوران یانوناسك كجدی قضاده . یوقسه توفیق فکرتك اثرلرینده قدر دوشونمه‌لیدی . لیاقتکزك کفایتی یوقده . فقط فکرت دیده‌کی اعماده معنده نظاهر ایتملیدر . شوراده اوچ بسه فاطر قالدقده . بزلرده اگیده‌جم ایچیك اوزرنده تعمیر . الله رحمت ایتسه ! دیدی . هانگی ملت باغرنده

RTB-359-42

بونلر کبی بر مادهٔ مخففت تشدید ایدیلسه . فقط لازم کلن اقناع ایچون

قولانیلیر . با . . . . اثرنی مشخص و تطبیقی لزوم حکمتلرینی ارائه ایتمک البته .

بویله بر لیسه‌یه کیرلیشدکده دولایی اولانی بزی عفو ایده‌بیلیرسکز . کوچه جانی قوللای .

تعطیلی ججدرزی اشغال ایتدکده دولایی تکرار تکرار . عفو ایدلمککلی دیلر الکولز

ئوپرم عزیز استادم افندم .

گمليك اورته مكتب مديرى

فخری اوزدمر

RTB-359-43

جوابنی آلدی – Fahri Uzun

940

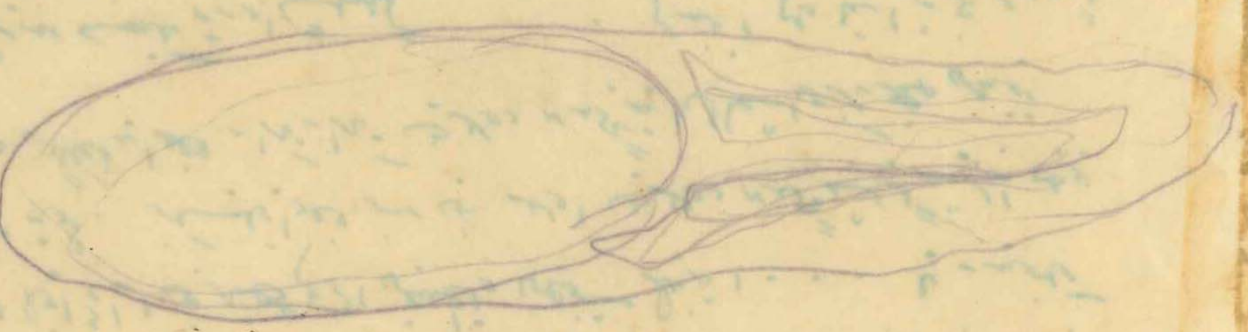

اون بر سنه أول ـ اون بر سنه صوکره !

حقیقت هر زمان حقیقتدر.

صوریورسکز دفعات ایله : مدنیتك نه لزومی وار
صورارم : بو ذل حیات ایله یا بداوتك نه لزومی وار ؟

یارین آخرتده نعیم ایچین مدنیتك هادی نفعی یوق،
یا بو کون شو عمر جحیم ایچین بدویتك نه لزومی وار ؟

صوریوسکز، صوریکز، یکی ؛ براقك فقط او تهوری ؛
یاشامقمیدر بوده ؟ پك کوزل ؛ بوکا حدتك نه لزومی وار ؟

صوریورسکز، نه ایچین ؟ دیه ؛ نه ایچین ؟ سز آکلاتیکز بزه :
بزه یوقمی لطفی سعادتك ، یا شقاوتك نه ازومی وار ؟

صوریورسکز، صوریورسکز ، متمادیاً متمرداً :
بزه حکمتك نه لزومی وار ؟ بزه صنعتك نه ازومی وار ؟

هادی صنعتکده لزومی یوق ، بزه حکمتکده ازومی یوق ؛
فقط آکلاتلسهده آکلاسهق : شو جهالتك نه لزومی وار ؟

شو مذلتك نه ازومی وار ؟ شو سفالتك نه ازومی وار ؟
شو أسارتك نه ازومی وار ؟ !

توفیق فکرت

TDV İSAM
Kütüphanesi Arşivi
No: RTB-359-44

[illegible] اوروپا سیاستنده بوسبتون
موقعسز براقیر . . . چونکه هر کس آکلادی که آرتق ایتالیا
اردوسی بر صالون اردوسیدر ، بلکه بر مانوره اردوسیدر .
فقط حرب اردوسی دکل . حرب اردوسی اولمیان بر دولتك
ایسه اعرابده محلی قالماز .

چناق قلعه بومباردمانی مناسبتیله اوروپانك اك مهم غزته‌لرینك
فقراتنی درج ایتمکی فائده‌لی کوریبورز :

تایمس :

« انکلتره حکومتی بو آنه قدر محاربهٔ حاضره‌یه قارشو
بیطرفلغنی محافظه‌یه اهتمام و هر ایکی دوست حکومتی رنجیده
ایتمه‌مکه غیرت ایتمش ایسه‌ده ، مع التأسف بوندن صکره اختیار
سکوت ایده‌میه‌جکدر . ایلرو ایسه کندی منافعنی اخلال ایتمش
اوله‌جقدر . عین زمانده آناطولی ساحللرنده‌کی عثمانلی تبعه‌سنك
عصبیتنه طوقونوبده آنلری هیجانه کتیرمکده انکلتره ایچون
آرزو ایدیله‌مز ، انکلتره‌نك بحر سفیدده کائن سواحل شرقیه‌ده‌کی
منافعی تمامیله ایران و هندستانده‌کی منافعیله توأم وسیاندر . . . »
دیدکدن صکره